

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Diplomová práce

2019

Karolina Komárková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Analýza hudebního měsíčníku Gramorevue

v letech 1965-1971

Diplomová práce

Autor práce: Karolina Komárková

Studijní program: Mediální a komunikační studia (MSNK)

Vedoucí práce: doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Karolina Komárková

Bibliografický záznam

KOMÁRKOVÁ, Karolina. *Analýza hudebního měsíčníku Gramorevue v letech 1965-1971*. Praha, 2019. 66 ns. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra Mediálních studií. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Rozsah práce: 118 868 znaků

Anotace

Diplomová práce se zabývá hudebním měsíčníkem *Gramorevue* (původně *G*), který poprvé vyšel v roce 1965. Práce zkoumá prostřednictvím historické analýzy prvních sedmi ročníků měsíčníku *G* a doplňujícího rozhovoru s hlavním grafikem *G*, Ladislavem Radou, kdo stál za vznikem periodika, kdo byl součástí redakčního týmu, jakou funkci měsíčník zastával a jaký byl jeho záměr. Zkoumané období let 1965-1971 poskytuje vhled do vývoje periodika v období turbulentních politických a kulturně-společenských změn. Druhá polovina 60. let 20. století představuje v rámci československé společnosti období reformních nálad, které pomalu vedly k postupné demokratizaci poměrů. Následná sovětská intervence v srpnu 1968 tyto liberalizační snahy ukončila. Nastupující normalizace pak v raných 70. letech navrátila KSČ moc nad médii.

Annotation

This thesis discusses the musical monthly *Gramorevue* (originally *G*), which was first published in 1965. It examines (through historical analysis of first seven years of the magazine *G* and a supplementary interview with the main graphic designer, Ladislav Rada) who stood for the creation of the periodical, who was part of the editorial team and what its purpose was. The studied period of 1965-1971 provides insight into the development of the periodical during turbulent political and cultural-social changes. The second half of the 1960s represented, within the Czechoslovak society, a period of reformative moods that slowly led to a gradual democratization of the system. Subsequent Soviet intervention of August 1968 ended these liberalization efforts. Ensuing normalization in the early 1970s brought back to the Communist Party power over media.

Klíčová slova

Gramorevue, Supraphon, analýza, hudební publicistika, 1968, cenzura, KSČ, hudební průmysl, 60. léta, Československo, Ladislav Rada

Keywords

Gramorevue, Supraphon, analysis, musical journalism, 1968, censorship, communism, music industry, 1960s, Czechoslovakia, Ladislav Rada

Title

Analysis of musical monthly *Gramorevue* in 1965-1971

OBSAH

Úvod	2
I. Metodologie	3
II. Kulturně-politický rámec Československa v letech 1965-1971	5
2.1. Postupná liberalizace režimu (60. léta 20. století)	5
2.2. Eskalace reformního úsilí (1967-1968)	9
2.3. Začátek normalizace (1969-1971)	13
III. Hudební kultura v komunistickém Československu	15
3.1. Hudba a její kulturně-společenský vývoj během let 50. a 60.	15
3.2. Československá hudební periodika let šedesátých	21
3.3. Československý gramofonový průmysl	26
IV. Měsíčník <i>G</i>	30
4.1. Založení periodika (1964-1965)	31
4.1.1. Zrod, tisk, distribuce	31
4.1.2. Účel, cílová skupina	34
4.1.3. Redakce	36
4.2. Optimistické vyhlídky (1966)	37
4.2.1. Zhodnocení <i>G</i> 65 a další plány	37
4.2.2. Československá redakce	39
4.3. Reformní nálady (1967-1969)	39
4.3.1. Supraphon k otázkám dneška	41

4.3.2 Srpnové události roku 1968	43
4.4 Konec výtvarné éry Supraphonu (1969-1971)	44
4.4.1 Změna vedení propagačního oddělení Supraphon	45
4.4.2 Změna časopisu G	47
V. Kdo je kdo	50
5.1. Původní redakce (1965-1970)	50
5.2 Nová generace (1970-1971)	53
Závěr	55
Summary	59
Použitá literatura	60
Seznam příloh	67

Úvod

S hudebním měsíčníkem *Gramorevue* jsem se poprvé setkala při studiu československých gramoobalů 60. a 70. let 20. století. Zájem o tzv. gramoobálky vyústil v mou bakalářskou práci¹. Zkoumané vinyly a jejich gramoobaly byly tehdy vydávány převážně Státním hudebním vydavatelstvím Supraphon. *Gramorevue*, která vycházela pod hlavičkou právě zmíněného Supraphonu, byla slabým zdrojem informací nejen ohledně tehdejšího československého gramofonového průmyslu, ale i průmyslu polygrafického. Cílem mé bakalářské práce bylo mimo jiné zjistit, kdo se podílel na tehdejší vizuální stránce gramoobalů, a *Gramorevue* mi tehdy poskytla nepatrný náhled do onoho světa. *Gramorevue*, která vycházela až do roku 1993, představuje na scéně československé hudební publicistiky periodikum, o kterém se zas tolik nemluví, a to i přesto, že do něj psala řada respektovaných publicistů jako jsou Jiří Černý, Josef Vlček, Petr Žantovský, Olga Šotolová, Vojtěch Lindaur, Ondřej Konrád, Jitka Švarcová či Emilian Hörbinger². Čím více jsem se o toto periodikum zajímala, tím více jsem si uvědomovala, jak málo je zmapované. I z tohoto důvodu jsem se rozhodla věnovat tuto práci právě měsíčníku *Gramorevue*.

Mé schválené teze pracovaly s kvalitativní a kvantitativní analýzou periodika *Gramorevue* z let 1965-1971. Na základě zaznamenaných výsledků provedených analýz jsem chtěla hledat změny v obsahu (jak tematickém, tak lingvistickém), které by naznačovaly určitý vývoj společensko-kulturního myšlení. Cílem práce pak mělo být prokázání vlivu politického kontextu oné doby na obsah měsíčníku. Takový megalomanský projekt by byl ovšem časově náročný a vzhledem k apolitické

¹ KOMÁRKOVÁ, Karolina. *Československý gramoobal 50. a 60. let 20. století jako vizuální obraz své doby*. Praha, 2015. Bakalářská práce. FHS UK. Vedoucí práce Aleš Svoboda.

² *Hudební měsíčník Gramorevue. Historie společnosti - SUPRAPHON* [online]. Praha, 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <https://www.supraphon.cz/historie-spolecnosti/95-hudebni-mesicnik-gramorevue>

tématice periodika, zřejmě i ne zcela vypovídající. Na základě konzultací s docentkou Barbarou Köpplovou jsem se rozhodla k periodiku přistupovat metodou historickou. Za pomoci archivních pramenů bych se chtěla zaměřit na organizační strukturu *Gramorevue*: jak vznikla, kdo byl součástí redakce a zda měsíčník prošel nějakým vývojem. Uvědomuji si, že se tímto značně odchyluji od základních tezí, které jsem si dříve určila, ale věřím, že výsledná práce bude přínosnější.

V rámci této práce je také potřeba upozornit na fakt, že ačkoliv je vznik periodika *Gramorevue* datován rokem 1965, samotný název *Gramorevue* byl poprvé použit až po mnou zkoumaném období (zřejmě 1973). Původní název měsíčníku se skládal z písmena G a současného letopočtu. Každý ročník periodika se tak jmenoval jinak, např. G 65 za rok 1965, G 67 za rok 1967. V rámci tohoto výzkumu budu tedy pracovat s původním názvem G.

I. Metodologie

Předmětem zkoumání této práce je vývoj organizační struktury periodika G v letech 1965-1971. Tento časový interval mapuje jak vznik měsíčníku v roce 1965³, tak i jeho vývoj skrze turbulentní politické dění na přelomu let šedesátých a sedmdesátých. Práce bude pracovat se všemi čísly ročníků 1 až 7.

V této práci bych chtěla na závěr zodpovědět následující otázky: Kdo stál za vznikem časopisu? Kdo působil v redakci? Jakým vývojem si časopis prošel v letech 1965-1971? Reagoval časopis na soudobé kulturně-politické krize, které postihly kulturní oblast, nebo se naopak nezapojoval? Stal se časopis terčem cenzury?

³ *Hudební měsíčník Gramorevue. Historie společnosti - SUPRAPHON* [online]. Praha, 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <https://www.supraphon.cz/historie-spolecnosti/95-hudebni-mesicnik-gramorevue>

Vzhledem k tomu, že časopis *G* vznikl v době reformního období, které se dá charakterizovat společenským optimismem a nadějí v demokratičtější poměry, moje hypotéza předpokládá, že i přes svojí apolitickou tematiku, byl časopis *G* určitým způsobem zasažen politickými a kulturně-společenskými událostmi.

K práci bude postupovat diachronním způsobem, který mi umožní postupovat chronologicky, a tak sledovat vývoj časopisu *G*. Na práci budu nahlížet z historického hlediska; je tedy zapotřebí klást důraz na širší znalost kulturně-politického kontextu studovaného období. Podívám se, jakým způsobem se vyvíjela situace médií, především tisku. Hudební zaměření periodika *G* si pak žádá podrobnější shrnutí dobových československých hudebních periodik a československého hudebního průmyslu obecně.

Po vyjasnění dobových kontextů se zaměřím přímo na časopis. Mým primárním zdrojem informací budou všechna čísla ročníků 1-7 (*G* 65 až *G* 71). Zde si vyhledám záznamy o autorech, redakční sdělení i základní informace, které poskytne například tiráž každého čísla. Sbíraná data si chronologicky porovná a zaznamenám každou patrnou změnu. Práce pak bude postupovat na základě nashromážděných informací. Sběr dat proběhne na základě postupného určení výběrové struktury, tzn. že sběr dat, řízen vznikající teorií, bude rozhodovat, která další data jsou zapotřebí. Sběr dat skončí, jakmile dosáhnu teoretické saturace – tedy v momentě, kdy mi sbíraná data nepřinesou žádné nové informace.⁴ Výzkum pak zakončím syntézou zjištěných skutečností.

Vzhledem k tomu, že časopis vznikl pod dohledem totalitního režimu, může se stát, že informace z něj získané nemusí být pravdivé. Obtížnější by případně mohlo být ověřit reliabilitu těchto informací. Podle Sedlákové je třeba na materiály

⁴ GLASER, Barney; STRAUSS, Anselm. *The Discovery of Grounded Theory*. [s.l.]: Aldine Transaction, a Division of Transaction Publishers, 1999. str 61

kriticky nahlížet neb „i původní záznamy mohou nést stopy záměrného působení, např. politické propagandy z období před rokem 1989”.⁵ Sedláková dále uvádí, že právě tiskoviny v nedemokratických období mohou obsahovat nepřesnosti jako faktické chyby a překlepy, ale také záměrně komolené či vynechané informace.⁶ I z tohoto důvodu bude zapotřebí nalezené informace neustále dosazovat do kulturně-politického kontextu.

II. Kulturně-politický rámec Československa v letech 1965-1971

2.1. Postupná liberalizace režimu (60. léta 20. století)

Mocenský nástup Komunistické strany Československa v roce 1948 poznamenalo dění v zemi na dalších 40 let. Jak uvádí Karel Kaplan, přelom 40. a 50. let 20. století se nesl v zstrašujícím duchu vládních čistek, vykonstruovaných politických procesů a cenzury.⁷ Podle Kaplana silící společenská frustrace, která byla zapříčiněna jak ekonomickou situací země, tak společenskou a generační obměnou, dala na sklonku 50. let prostor určité změně politického smýšlení.⁸ Po XII. sjezdu KSČ v roce 1963 dochází podle Knapíka k určité proměně ideologické politiky a to i v oblasti kultury.⁹ Ješutová popisuje vznikající střet mezi zastánci komunistických dogmat a těmi, kteří prostřednictvím navrhovaných reforem usilovali

⁵ SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. Žurnalistika a komunikace. str.387

⁶ SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. Žurnalistika a komunikace. str.388

⁷ KAPLAN, Karel. *Kronika komunistického Československa*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2008. ISBN 978-80-87029-31-2. str.13

⁸ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953-1966*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str.84

⁹ KNAPÍK, Jiří a Martin FRANC. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Praha: Academia, 2011. Šťastné zítřky (Academia). ISBN 978-80-200-2019-2. str.37

o demokratizaci režimu.¹⁰ Reformní nálada se projevovala i v politických kruzích, čímž se liberalizace režimu stala nevyhnutelnou a tak charakteristickou pro 60. léta.¹¹ Podle Kaplana, jakýkoli liberalizační krok v totalitním režimu vyvolává řetězovou reakci i v jiných sférách.

Pro pochopení stavu československého mediálního systému v období 1965 je potřeba se vrátit do roku 1953, kdy tajným vládním usnesením byla zřízena v dubnu onoho roku Hlavní správa tiskového dohledu (HSTD).¹² Podle Kaplana představovala cenzura masových médií nástroj uplatnění mocenského monopolu KSČ v oblasti kultury a ideologie.¹³ Knapík uvádí, že HSTD, která kontrolovala veškerou mediální komunikaci, spadala pod ministerstvo vnitra a spolupracovala úzce se Státní bezpečností. HSTD měla dohlížet na to, aby šířená sdělení neobsahovala závadný obsah, který by byl v rozporu s „obecným zájmem“. Instituce byla rozdělena do několika částí a to: oddělení knihoven; oddělení novin, ČTK a rozhlasového vysílání; oddělení knih a časopisů; oddělení umění a přednášek.¹⁴ Končelík pak popisuje podrobněji jak probíhal cenzorský systém: *„Každý cenzor (plnomocník) měl svoje číslo, které bylo vyznačeno i v tirážích novin, knih, filmů atd. U tisku kontroloval obtahy (po signování hlavním redaktorem, nebo jeho zástupcem) a podepisoval je k tisku, a pak znovu schvaloval signální výtisky k rozšiřování (u časopisů s delší výrobní lhůtou byla prováděna navíc konečná kontrola před*

¹⁰ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, 2003. ISBN 80-86762-00-9. str.331

¹¹ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953-1966*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str.84

¹² KNAPÍK, Jiří a Martin FRANC. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Praha: Academia, 2011. Šťastné zítřky (Academia). str 353-354

¹³ KAPLAN, Karel a Dušan TOMÁŠEK. *O cenzuře v Československu v letech 1945-1956: studie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994. ISBN 80-85270-38-2. str.12

¹⁴ KNAPÍK, Jiří a Martin FRANC. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Praha: Academia, 2011. Šťastné zítřky (Academia). str 353-354

zahájením expedice).¹⁵ Tento právně neukotvený cenzurní systém fungoval bezmála další desetiletí.

Rokem 1960 byla novou ústavou prohlášena Československá socialistická republika, ve které byla ústavně stanovena vedoucí role KSČ.¹⁶ Podle Kaplana rozhodovaly instituce KSČ o existenci každého tisku, o obsazení redakčního vedení, o jeho nákladu i zaměření. Jednotlivá vydavatelství tak podléhala jejich rozhodnutí.¹⁷ Hoppe nicméně uvádí, že cenzurní instituce operovaly přísněji vůči dennímu tisku, rozhlasu a televizi. Tyto média totiž působila na širší okruh příjemců. Na druhou stranu kulturně-politické týdeníky, vědecké a jiné profesní tisky měly o něco větší možnost se volněji vyjadřovat. I proto se mnohé z nich¹⁸ staly prostorem kritických diskuzí.¹⁹

Šedesátá léta představovala v československém prostředí období změn a obměn. V rámci politického systému byla podle Kaplana reformní nálada umožněna decentralizací řízení, ústavou z roku 1960 a rehabilitacemi politických procesů s komunistickými funkcionáři z roku 1963.²⁰ Tehdejší reformní smýšlení se mimo jiné projevilo i v rámci československé ekonomie. Nejpatrnějšími se staly ekonomické reformy sestavené vědeckým týmem profesora Oty Šika. Ty byly schváleny v lednu 1965 a upřednostňovaly decentralizaci řízení a příjmovou denivelizaci.²¹

¹⁵ KONČELÍK, Jakub. CENZURA, *Online slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989* [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2006 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf

¹⁶ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, 2003. ISBN 80-86762-00-9. str.290

¹⁷ KAPLAN, Karel a Dušan TOMÁŠEK. *O cenzuře v Československu v letech 1945-1956: studie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994. ISBN 80-85270-38-2. str.13

¹⁸ např. *Literární noviny, Filmové a televizní noviny, Tvář či Věda a život* (HOPPE 2004, str.10)

¹⁹ HOPPE, Jiří. *Pražské jaro v médiích: výběr z dobové publicistiky*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2004. Prameny k dějinám československé krize 1967-1970. ISBN 80-7285-039-3. str.9

²⁰ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953-1966*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str.117

²¹ HEJZLAR, Zdeněk. *Praha ve stínu Stalina a Brežněva: Vznik a porážka reformního komunismu v Československu*. Praha: Práce, 1991. Edice literatury faktu (Práce). str. 59

Období let 1962 až 1965 představovalo podle Kaplana fázi, kdy političtí představitelé byli ochotni se více otevřít veřejné diskuzi a přehodnotit tak dosavadní kulturní aktivity.²² Této příležitosti se chytá nová nastupující generace. Na kulturní scéně se například objevují aktéři československé nové vlny, kteří slaví úspěchy i v zahraničí. Také oživená aktivita zájmových organizací podle Kaplana přispěla k procesu liberalizace režimu. Svými nároky měnila veřejné mínění a tak bořila pevný systém společenské poslušnosti.²³ Nejméně závislými na mocenských institucích se staly právě kulturní svazy, které usilovaly o svůj podíl na vytváření kulturní politiky. Nejvýrazněji se pak projevoval Svaz československých spisovatelů, který se snažil vytvořit vlastní program. Jejich stoupající společenský význam jim umožňoval se razantněji prosazovat a odolávat tak hrozbám státních institucí.²⁴

Právě veřejné mínění dosáhlo během šedesátých let obzvláště razantní proměny. Narůstající negativní nálada vůči institucím autority a moci, která byla od roku 1962 živena kritikou z vnitřních řad komunistických funkcionářů, se podle Kaplana institucím zcela nedařila dostat pod kontrolou. Částečnou roli ve formování veřejného mínění podle Kaplana sehrála média (tisk, rozhlas, televize), která se zejména od roku 1963 obsahově změnila a dávala prostor do té doby zakazovaným tématům.²⁵ Miroslav Zelinský dodává, že časopisy v tomto období zažívají aktivní ediční ruch. Během šedesátých let vychází téměř „*tři desítky titulů časopisů*

²² KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953-1966*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str.142-143

²³ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953-1966*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str.128

²⁴ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953-1966*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str.133-134

²⁵ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953-1966*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str.134-136

*literárních a literatuře blízkých, v zahraničí je to pak desítka periodik.*²⁶ Podle Kaplana byla samotná novinářská organizace, co se týče kulturně-politického mínění, rozdělená. Větší část organizace nadále zastávala roli opory komunistické strany, druhá se však vymezovala vůči straně a požadovala jasnější formulace cenzurních kompetencí. Právě cenzura, která byla čím dál tím víc zpochybňována, ztrácela na své síle nátlaku a komunistické orgány byly nuceni ustupovat.²⁷

Knapík uvádí, že zákonem č. 81/1966 Sb. o periodickém tisku a o ostatních hromadných sdělovacích prostředcích pak byla roku 1966 HSTD nahrazena Ústřední publikační správou (ÚPS), jakožto neveřejný orgán státní správy.²⁸ Zákon se také zabýval vydáváním periodického tisku a postavením vydavatele, šéfredaktora a redaktora.²⁹ Podle Knapíka vznikla ÚPS za účelem stanovení pravidel, která by vycházela z legislativy. Cenzurní úkon ÚPS měl fungovat na základě preventivního opatření. Její tiskový dohled pak měl být „*oprávněn pozastavovat zveřejnění informací dotýkajících se státního, hospodářského a služebního tajemství, v ostatních případech [...] mít upozorňovací pravomoc.*“³⁰

2.2 Eskalace reformního úsilí (1967-1968)

Reformní hnutí jako takové nemělo organizovanou strukturu, ale spíše se ideově seskupovalo v institucích, které reformní smýšlení podporovaly. Podle

²⁶ ZELINSKÝ, Martin. *KULTURNÍ NOVINY A ČASOPISY*, Online slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989 [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2006 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf

²⁷ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953-1966*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str.134-136

²⁸ KNAPÍK, Jiří a Martin FRANC. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Praha: Academia, 2011. Šťastné zítřky (Academia). str 354

²⁹ KÖPPLOVÁ, Barbara. *NOVINÁŘSKÁ ORGANIZACE*, Online slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989 [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2006 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf

³⁰ KNAPÍK, Jiří a Martin FRANC. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Praha: Academia, 2011. Šťastné zítřky (Academia). str 997

Kaplana to byly především kulturní časopisy (*Literární noviny*, *Kulturný život*), umělecké svazy, vědecké ústavy, vysoké školy, ale také řídicí struktury v rámci komunistické strany.³¹ IV. sjezd Svazu československých spisovatelů, který se konal na konci června 1967, se podle Knapíka stal významným ukazatelem napjaté atmosféry, které panovala mezi kulturní obcí a vedením KSČ. Již před sjezdem tyto dva tábory rozdělovala řada komplikovaných sporů: o podobě a koncepci tiskového orgánu ÚV SČSS, o náhledu na události arabsko-izraelského konfliktu nebo o cenzurních omezeních.³² Samotný sjezd se podle Knapíka stal kontroverzní pro otevřenou kritiku státu z řad spisovatelů jako byli A. Lustig, I. Klíma, L. Vaculík, M. Kundera či P. Kohout. Kromě následujících individuálních postihů se největším úderem ze strany KSČ stalo faktické zakázání vydávání *Literárních novin*, které doposud fungovaly jako vyjadřovací platforma spisovatelů.³³

Na sklonku roku 1967 se na Antonína Novotného snáší kritika hromadění stranických a státních funkcí.³⁴ Novotný byl podle Kaplana sice reformám otevřen, ale jenom do takové míry, která by stále odpovídala komunistickému centralizovanému řízení společnosti. S takovým postojem představoval zastaralou koncepci komunistického monopolu, která se neshodovala s reformním hnutím.³⁵ Konflikt vyvrcholil 5. ledna 1968, kdy byl na místo Novotného do funkce 1. tajemníka zvolen Alexandr Dubček. Podle Končelíka zde začíná „opatrný obrodný proces

³¹ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1967-68*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str.6

³² KNAPÍK, Jiří a Martin FRANC. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Praha: Academia, 2011. Šťastné zítřky (Academia). str 230-232

³³ KNAPÍK, Jiří a Martin FRANC. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Praha: Academia, 2011. Šťastné zítřky (Academia). str 230-232

³⁴ Novotný byl v té době současně prezidentem ČSSR i 1. tajemníkem ÚV KSČ

³⁵ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1967-68*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str.13

podporován společností a částí KSČ”, tzv. Pražské jaro.³⁶ Koncem března 1968 pak Antonín Novotný odstoupí pod tlakem médií i veřejnosti z prezidentské funkce a na jeho místo je zvolen generál Ludvík Svoboda.³⁷

Mezi reformními požadavky se podle Kaplana také objevilo úsilí přeorganizovat státoprávní vztah Čechů a Slováků, a to na základě federativního uspořádání. Tato medializovaná iniciativa vycházela především ze slovenské strany, ale byla také podporována studenty.³⁸ Téma federativního uspořádání se odrazilo i ve strukturách jednotlivých svazů, které podle Kaplana přeskupovaly svou organizaci na základě federativního principu. S novým vedením KSČ, které reformistické diskuze částečně podporovalo, stoupá občanská angažovanost a aktivita kulturních svazů.³⁹

Pátého dubna 1968 byl ÚV KSČ schválen tzv. Akční program KSČ.⁴⁰ Samotný návrh Akčního programu reprezentoval významný krok ze strany ÚV KSČ směrem k reformám, ale jeho finální realizace již takové nadšení podle Kaplana nevyvolala. Program se v době schválení totiž jevil jako překonaný a k uklidnění situace v zemi nestačil.⁴¹ Kaplan uvádí, že stoupající společenská agitace v Československu znepokojovala i hlavní hegemon Moskvu, která prostřednictvím různých jednání ostře tlačila na představitele KSČ, aby mocensky zasáhla a protisocialistické úsilí zarazila. Jakékoliv iniciativy se však střetly s nevolí, a to jak ze

³⁶ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. str. 181

³⁷ HEJZLAR, Zdeněk. *Praha ve stínu Stalina a Brežněva: Vznik a porážka reformního komunismu v Československu*. Praha: Práce, 1991. Edice literatury faktu (Práce), str.77-80

³⁸ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1967-68*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str.19

³⁹ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1967-68*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str.23

⁴⁰ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1967-68*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str.17

⁴¹ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1968-69*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str.34

strany společnosti, tak komunistické strany.⁴² Usnesením předsednictva KSČ z března 1968 byla zrušena předběžná cenzura.⁴³ Novelizace tiskového zákona č.84/1968 SB. pak nepřijatelnost cenzury potvrdila.⁴⁴ Reformní vláda Oldřicha Černíka dále schválila zákon o soudní rehabilitaci, čímž nepřímo popřela vedoucí úlohu KSČ.⁴⁵

Nově nabytá svoboda slova se pak nejvíce projevila v manifestu *Dva tisíce slov, které patří dělníkům, zemědělcům, úředníkům, vědcům, umělcům a všem*. Manifest, jehož primárním autorem byl Ludvík Vaculík, vyšel na konci června 1968 v *Literárních listech, Práci a Mladé frontě*.⁴⁶ Podle Hejzlara se jednalo o „projev netrpělivosti nad pomalým postupem demokratizace”.⁴⁷ Manifest vznikl na popud blížících se okresních konferencí KSČ a měl za úkol především aktivizovat veřejnost. Právě jeho druhá část se podle Kaplana jevila velmi problematická vzhledem k tomu, že nabádala společnost k nezákonným protirežimním aktivitám revolty.⁴⁸ Manifest podepsaly jak známé osobnosti, tak i více než 120 tisíc lidí.⁴⁹

Kaplan uvádí, že se Moskva následně rozhodla k jednáním přizvat země Varšavské smlouvy, díky kterým se mohla prezentovat jako kolektivní vůle východního bloku. Iniciovala setkání ve Varšavě, kam ovšem vedení KSČ nepřijelo.

⁴² KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1968-69*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str. 34-37

⁴³ HOPPE, Jiří. *Pražské jaro v médiích: výběr z dobové publicistiky*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2004. Prameny k dějinám československé krize 1967-1970. ISBN 80-7285-039-3. str.11

⁴⁴ HOPPE, Jiří. *Pražské jaro v médiích: výběr z dobové publicistiky*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2004. Prameny k dějinám československé krize 1967-1970. ISBN 80-7285-039-3. str.12

⁴⁵ HOPPE, Jiří. *Oldřich Černík (1921 - 1994)* [online]. Informační centrum vlády, 2009 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <https://icv.vlada.cz/scripts/modules/fs/icv.vlada.cz/cz/tema/oldrich-cernik-1921---1994-62926/tmplid-560/>

⁴⁶ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1968-69*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str. 44

⁴⁷ HEJZLAR, Zdeněk. *Praha ve stínu Stalina a Brežněva: Vznik a porážka reformního komunismu v Československu*. Praha: Práce, 1991. Edice literatury faktu (Práce). str.84

⁴⁸ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1968-69*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str. 45

⁴⁹ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. str.187-188

Pětice zemí tedy sepsala tzv. *varšavský dopis*, který ostře kritizoval jednání ÚV KSČ a apeloval na pražské vedení strany, aby udělalo razantní změny. Předsednictvo ÚV KSČ však 17. července schválilo odmítnutí kritiky varšavského dopisu, což podle Kaplana vyvolalo masovou podporu ze stran československé společnosti a podtrhlo konflikt s varšavskou pěticí.⁵⁰ Na přelomu července/srpna se v Čierné nad Tisou scházejí sovětští a českoslovenští komunističtí představitelé. Jednání, které trvalo déle, než se předpokládalo, skončilo neurčitým způsobem. Československé vedení věřilo, že se jim podařilo konflikt s Moskvou částečně uklidnit.⁵¹ V noci z 20. na 21. srpna však do ČSSR vstupují v rámci vojenské intervence tanky pěti zemí Varšavské smlouvy.⁵²

2.3. Začátek normalizace (1969-1971)

Vojenská intervence se podle Kaplana setkala s obrovským odporem ze strany československé společnosti, médií i samotné KSČ. Kulturní a mládežnické svazy volaly po větší rezistenci, avšak beznadějně.⁵³ Od září 1968 do dubna 1969 se Dubčekovo vedení snažilo normalizovat vztahy s Moskvou a zároveň si uhájit základní hodnoty reforem, podle Hejzlara ovšem neúspěšně.⁵⁴ Alexandr Dubček byl nakonec 17. dubna 1969 sesazen z funkce 1. tajemníka ÚV KSČ; na jeho místo je zvolen Gustav Husák.⁵⁵ Husákovým zvolením nastává tzv. období normalizace.⁵⁶

⁵⁰ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1968-69*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str. 57-58

⁵¹ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1968-69*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str. 60

⁵² JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, 2003. ISBN 80-86762-00-9. str. 291

⁵³ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1968-69*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str. 68-78

⁵⁴ HEJZLAR, Zdeněk. *Praha ve stínu Stalina a Brežněva: Vznik a porážka reformního komunismu v Československu*. Praha: Práce, 1991. Edice literatury faktu (Práce). str. 148

⁵⁵ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. str. 197

Stav médií se podle Köpplové prakticky navrátil k autoritářsko-byrokratickému modelu, ve kterém jsou redakce pod přísnou státní kontrolou a obsah podléhá cenzuře.⁵⁷ Podle Hejzlara pak probíhala až do června 1970 „*brutální čistka orgánů strany, zastupitelských orgánů, orgánů všech organizací Národní fronty a státního, hospodářského i kulturního aparátu.*“⁵⁸

Vedení KSČ se již od podzimu roku 1968 snažilo dostat novinářskou organizaci zpátky pod svoji kontrolu. Již v září roku 1968 byla vznikem Úřadu pro tisk a informace obnovena cenzura podle které za případné problémy zodpovídali přímo vydavatele, šefredaktoři a redaktoři.⁵⁹ Köpplová uvádí, že výzva „*Slovo do vlastních řad*“, publikovaná 17. května 1969 v *Rudém právu*, nabádala novinářskou obec k podpisu prohlášení, které odsuzovalo reformní chování novinářů a schvalovalo „opatření“ proti těmto jedincům. Výzvu podepsalo na 350 novinářů. Vedení KSČ dále zrušilo v září 1969 pražskou novinářskou organizaci a ze Svazu novinářů vyloučilo přes 800 novinářů.⁶⁰ V prosinci 1970 pak vedení KSČ schválilo tzv. *Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ.*⁶¹ Tento text, který byl šířen masově i skrze stranický deník *Rudé právo*, se stal závaznou formou

⁵⁶ Podle Ješutové byl pojem v první řadě používán ve smyslu pozitivním, kdy se situace měla po dohodě s SSSR znormovat a dojít tak ke stáhnutí vojsk. Vzhledem k dalšímu vývoji se však z pojmu „normalizace“ stal výraz pro návrat k původním rigidním normám 50. let (z JEŠUTOVÁ, str.345)

⁵⁷ KÖPPLOVÁ, Barbara. *NOVINÁŘSKÁ ORGANIZACE, Online slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989* [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2006 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf

⁵⁸ HEJZLAR, Zdeněk. *Praha ve stínu Stalina a Brežněva: Vznik a porážka reformního komunismu v Československu*. Praha: Práce, 1991. Edice literatury faktu (Práce). str. 168-169

⁵⁹ JANOUŠEK, Pavel, ed. a ČORNEJ, Petr, ed. *Dějiny české literatury 1945-1989*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007-2008. 4 sv. ISBN 978-80-200-1527-3. sv.IV, str. 20

⁶⁰ KÖPPLOVÁ, Barbara. *NOVINÁŘSKÁ ORGANIZACE, Online slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989* [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2006 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf

⁶¹ *Poučení z krizového vývoje* [online]. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2009 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/antologie-ideologicky-ch-textu/pouceni-z-krizoveho-vyvoje/>

pro interpretaci událostí roku 1968.⁶² Kateřina Bláhová nicméně uvádí, že i když kontrolu nad denním tiskem, televizí a rozhlasem získala komunistická strana okamžitě, samotná stranická rétorika se měnila postupně. Média se ještě stále odvolávala k ideálům ledna 1968, Koordinační výbor tvůrčích svazů zas ke svobodě slova a tvorby. Ale i tyto protestní hlasy koncem roku 1969 postupně utichly.⁶³

III. Hudební kultura v komunistickém Československu

Hudební časopis *G* zachycuje část kulturní sféry, která se definitivně dotýkala velké části československé populace, a i z tohoto důvodu je toto periodikum významné v dějinách československé publicistiky. Jak uvádí Vladimír Přikryl, hudba, která se prosazuje ve společenském vědomí, bude vždy objektivní součástí společnosti.⁶⁴ Jaký význam měla hudba jako taková pro tehdejší Československo? Jaký vliv (pokud vůbec nějaký) mohl časopis *G* představovat pro soudobou společnost?

3.1 Hudba a její kulturně-společenský vývoj během let 50. a 60.

Po roce 1948 se pro komunistické vedení stala kultura mocenským nástrojem pro šíření oficiální státní ideologie. Snaha komunistických institucí uměle naroubovat socialistické ideje A. A. Ždanova do kulturních prvků byla ustavičná. Těmto pokusům se samozřejmě nevyhnula ani hudba. Jak uvádí Josef Kotek, populární hudba má díky své bezprostřední sdělnosti a přístupnosti nemalý vliv na široký okruh

⁶² KÖPPLOVÁ, Barbara. *MÉDIA A JEJICH ROLE V TOTALITNÍM SYSTÉMU*, *Online slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989* [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2006 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf

⁶³ JANOUŠEK, Pavel, ed. a ČORNEJ, Petr, ed. *Dějiny české literatury 1945-1989*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007-2008. 4 sv. ISBN 978-80-200-1527-3. sv. IV, str.17-18

⁶⁴ ZENKL, Luděk, ed. a CHYBA, Miloš, ed. *Hudební sociologie a hudební výchova: materiály ze semináře: Ostrava, 10. září 1981*. Praha: Česká hudební společnost, 1982 str.160

společnosti. Jako taková je „úzce spjata s jejich životem a zájmy“⁶⁵. Není divu, že pro komunistický režim hudba představovala další možnost, jak ideologicky ovlivnit široký okruh populace.

Socialistický realismus, jeho lidovost a angažovanost, byl podle Jana Dehnera vtlačován i do hudební sféry, především po roce 1948. Hudba měla oslavovat socialistický režim a z tohoto důvodu byly na ni kladeny různé restriktce.⁶⁶ Prostřednictvím byrokracie akčních výborů, cenzury a zastrašování byli meziváleční autoři⁶⁷ a jejich hudba potlačena, stejně tak hudba světová (především západní). Žánry jazz a swing, jakožto „hudba amerického imperialismu“, tak podle Kotka zcela vymizely z oficiálního repertoáru⁶⁸. Masové písně⁶⁹, které glorifikovaly komunistické hodnoty, měly podle Dehnera zasáhnout lid a nahradit tak potřebu populární hudby. Socialistická ideologie se měla také prosadit prostřednictvím nově zestátněné hudební školy či hudební kritiky.⁷⁰ Na přelomu let 1949 a 1950 byla dokonce vyhlášena soutěž *Skladatelé jdou s lidem*. Ta byla organizovaná Svazem československých skladatelů a kladla si za cíl podpořit budovatelskou písňovou

⁶⁵ KOTEK, Josef. *POPULÁRNÍ HUDBA, Online slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989* [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2006 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf str. 76

⁶⁶ DEHNER, Jan. *ČESKÁ VÁŽNÁ HUDBA V TOTALITNÍM SYSTÉMU, Online slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989* [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2006 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf str. 71

⁶⁷ Rudolf Antonín Dvorský byl zatčen, Jiřina Salačová a Inka Zemánková byly nuceny změnit žánr či povolání (z *Pod rudou hvězdou v 50. letech* [online]. FONOGRAM, 2009 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: http://fonogram.cdbox.eu/budovatelske_pisne.php)

⁶⁸ KOTEK, Josef. *POPULÁRNÍ HUDBA, Online slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989* [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2006 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf str. 76

⁶⁹ jako byla například *Píseň kombajnístů* či *Kupředu - zpátky ni krok* (z *Pod rudou hvězdou v 50. letech* [online]. FONOGRAM, 2009 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: http://fonogram.cdbox.eu/budovatelske_pisne.php)

⁷⁰ DEHNER, Jan. *ČESKÁ VÁŽNÁ HUDBA V TOTALITNÍM SYSTÉMU, Online slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989* [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2006 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf str. 71

produkcí.⁷¹ Samotný Svaz československých skladatelů podle Knapíka působil během 50. let jako režimní organizace, která proklamovala ideály socialistické tvorby (tedy masové písně) a naopak se kriticky stavěla vůči moderní produkci.⁷² Je zcela evidentní, že hudba pro komunistický režim představovala jeden ze základních kulturních pilířů společnosti, které bylo třeba po roce 1948 ovládnout.

Společně s politickým uvolněním, které v polovině 50. let přišlo po Chruščovově projevu, se restrikce, které byly kladeny na hudební sféru, lehce povolují. Lidová tradice komunistické ideologie přestala odpovídat růstu životní úrovně obyvatelstva a v městském prostředí se dle Kotka jeví jako překonaná.⁷³ Ješutová uvádí, že i vliv zahraničních hudebních proudů⁷⁴ zapříčinil poptávku po jiných hudebních žánrech, jako byly jazz a moderní taneční hudba.⁷⁵ Podle Kotka na scénu sice přicházejí i zahraniční autoři, západní repertoár nicméně zůstává nedostupným.⁷⁶ I z tohoto důvodu vznikají takové kuriozity jako je tzv. rentgenozdat, podomácku vyrobená gramofonová deska z použitých rentgenových snímků. Na těchto deskách se často produkovala nedostupná zahraniční rocková hudba.⁷⁷

V průběhu 60. let se pak populární hudba již plně prosazuje v kulturně-společenském dění. Na scéně se objevuje nová vlna umělců, kteří nabírají na popularitě, např. duo Suchý – Šlitr z divadla Semafor, které započalo svoji činnost

⁷¹ KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.2. str.829

⁷² KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.2. str.892-893

⁷³ KOTEK, Josef. *POPULÁRNÍ HUDBA, Online slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989* [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2006 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf str. 77

⁷⁴ které se sem podle Ješutové dostaly prostřednictvím západních rozhlasů či tajně dovezených desek (JEŠUTOVÁ, str.309)

⁷⁵ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, 2003. ISBN 80-86762-00-9. str. 308

⁷⁶ KOTEK, Josef. *POPULÁRNÍ HUDBA, Online slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989* [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2006 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf str. 77

⁷⁷ KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.2. str.774

roku 1959⁷⁸. Produkují se nové hudební akce jako pražský *Mezinárodní jazzový festival*, který se poprvé uskutečnil 28. října 1964 v Lucerně⁷⁹, od roku 1966 populární festival *Bratislavská lýra*, který dokonce v roce 1969 představil písničky protestující proti sovětské okupaci⁸⁰, či *1. československý beatový festival*, který se odehrál v prosincových dnech roku 1967 v Lucerně. *Beatový festival* se pak ještě konal v roce 1968 a 1971, poté již z politických důvodů znovu neproběhl.⁸¹

I ve vnitřních řadách Svazu československých skladatelů se podle Macka začíná projevovat liberalizační trend 60. let, který vyvrcholil na přelomu let 1968-1969 podporou reformních tendencí v KSČ. Pod tlakem nové komunistické politiky ovšem Svaz koncem roku 1969 de facto zaniká a místo něho je na začátku 70. let vytvořena nová organizace – Svaz českých skladatelů a koncertních umělců.⁸²

Jedním ze základních médií, které v té době zprostředkovávalo posluchačům hudbu, byl samozřejmě Československý rozhlas. Podle Ješutové zde hudba zaujímal 65% vysílacího času.⁸³ Čs. rozhlas v polovině šedesátých let využíval čtyři ústřední programy (Národní okruh Praha, Národní okruh Bratislava, celostátní okruhy Československo I a Československo II) a jedenáct programů krajského vysílání.⁸⁴ Kromě běžných zpravodajských relací, vzdělávacích, literárních či sportovních programů, Československý rozhlas také nabízel zábavné programy

⁷⁸ ŠTĚDRŮŇ, Bohumír, ed., NOVÁČEK, Zdenko, ed. a ČERNUŠÁK, Gracian, ed. *Československý hudební slovník osob a institucí*. Sv. 1., A-L. 1. vyd. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963 str.241

⁷⁹ BENDA, Aleš. *I. Mezinárodní jazzový festival Praha 1964*. *Český Rozhlas Vltava* [online]. 2014 [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/i-mezinarodni-jazzovy-festival-praha-1964-5039754>

⁸⁰ KOTEK, Josef. *POPULÁRNÍ HUDBA, Online slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989* [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2006 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf str. 77

⁸¹ KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.2. str.738

⁸² MACEK, Petr, ed. *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997. str.889

⁸³ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, 2003. ISBN 80-86762-00-9. str.308

⁸⁴ KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.1. str.216-217

zaměřené na hudbu - o dramaturgii se zde starala Hlavní redakce hudebního vysílání (HRHV), jejímž vedoucím byl od roku 1962 Jiří Berkovec.⁸⁵⁸⁶ Rozhlasový pořad *Gramotingtangl*, který od roku 1965 moderoval převážně Jiří Suchý (v '67 zaskočen Janem Werichem), kombinoval mluvené slovo a hudbu. Pořad skončil v roce 1968 a většina dílů byla z archivu Československého rozhlasu smazána.⁸⁷ Rozhlasový hudební pořad *12 na houpačce* (hovorově *Houpačka*) začal vysílat na okruhu Československo II roku 1964 a prezentoval hudební hitparádu tuzemských i zahraničních písničků. Manželé Miroslava a Jiří Černí se nebáli pouštět domácí záznamy začínajících kapel a erudovaně mluvit o zahraniční tvorbě, což přidávalo pořadu na popularitě. Pořad, který byl pod politickým nátlakem, byl zrušen v dubnu 1969.⁸⁸ Ješutová pak zmiňuje mládežnický pořad *Mikrofórum*, jehož redaktorem byl Milan Rykl. Pořad, který začal vysílat na síti VKV v červenci 1965, byl původně koncipován jako alternativa západních hudebních stanic, ale kritické debaty, které obsahoval, jen utvrzovaly reformní nálady.⁸⁹ Podle Ješutové bylo období 60. let pro Československý rozhlas obdobím renesance. Strnulý propagandistický program 50. let byl z části nahrazen kritickým tónem, který mezi posluchači vzbuzoval zájem.⁹⁰

⁸⁵ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, 2003. ISBN 80-86762-00-9. str.308

⁸⁶ Berkovec (1922-2008) byl český skladatel, spisovatel a muzikolog. Jako lektor působil v padesátých letech na FF UK. Zabýval se českou hudbou 17.-20. stol. V Československém rozhlasu pracoval v letech 1949-1965, od 1965 byl redaktorem ve vydavatelství Supraphon (do 1976). V osmdesátých letech pak působil jako odborný pracovník Českého muzea hudby. Aktivně skládal hudbu a psal hudební sci-fi povídky. (MACEK, Petr. *Berkovec, Jiří. Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2014 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6799)

⁸⁷ KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.1. str.343

⁸⁸ KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.1. str.363

⁸⁹ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, 2003. ISBN 80-86762-00-9. str.315

⁹⁰ JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, 2003. ISBN 80-86762-00-9. str.334

Zvyšující se obliba populární hudby mezi posluchači se také projevuje vizuálně. Na filmových plátnech se objevují hudební filmy a muzikály jako jsou např. Formanův *Konkurs* (1963), Lipského *Limonádový Joe* (1964) či *Kdyby tisíc klarinetů* (1964).⁹¹ I když Československá televize započala své vysílání již v roce 1953, televizor se díky své nižší ceně stal populárním až ke konci 50. let.⁹² Až v 60. letech se tedy plně projevil jako možnost hudební propagace. Státní hudební nakladatelství Supraphon ve spolupráci s Československou televizí vytváří v 60. letech první videoklipy, které vizuálně doprovází nahrávky Supraphonu.⁹³ Od roku 1962 se na televizních přijímačích objevuje hudební pořad *Album Supraphonu*, který propaguje výběr nejúspěšnějších hitů Supraphonu. Poslední díl pořadu odvysílali v roce 1967. Na něj navazovaly pak pořady *Gramohit 67* a *Gramohit 68*. Roku 1970 se ještě jako jeden z posledních pořadů navázaných na vydavatelství Supraphon prezentoval pořad *Léto v Supraphonu*.⁹⁴ Na obrazovkách televize se mimo jiné od roku 1963 vysílal hudební pořad *Babiččina krabička*, který představoval soubor retro lidových písniček zpívaných populárními herci a zpěváky té doby.⁹⁵ Na tento pořad pak volně navazoval televizní písničkový pořad *Bejvávalo*.⁹⁶

Samotné Gramofonové závody vytvořily koncem 40. let tzv. *Divadlo hudby*. Divadlo, které sídlilo v Opletalově ulici, propojovalo reprodukci hudby s živým vystoupením a nabízelo popularizační výklady, taneční a herecké recitály či

⁹¹ Výběr čs. hudebních filmů 60.–90. let. NFA [online]. Praha: NFA, 2018 [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <http://nfa.cz/cz/obchod-a-distribuce/distribuce-v-cr/vyber-hudebnich-filmu/>

⁹² KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.2. str.936

⁹³ *Historie společnosti. Supraphon* [online]. Praha: Supraphon, 2018 [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <https://www.supraphon.cz/historie-spolecnosti>

⁹⁴ KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.1 str. 128

⁹⁵ KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.1. str.146

⁹⁶ KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.1 str. 148

promítání. Během padesátých let pak vznikala Divadla hudby i v jiných československých městech jako byla Bratislava, Ostrava, Liberec či Plzeň.⁹⁷

3.2 Československá hudební periodika let šedesátých

V rámci československého hudebního rozvoje sehrál tisk významnou roli, ale také se potýkal s mnohými problémy (ať už technického nebo politického řádu). Od roku 1948 byla podle Knapíka nakladatelská síť Československa silně regulována a během dalšího desetiletí si prošla mnohými organizačními proměnami. V roce 1963 přešlo strategické rozhodování o vydavatelské činnosti pod Československé ústředí knižní kultury (ČSÚKK).⁹⁸ Ředitelem ČSÚKK se stal Josef Grohman, který současně zastával funkci náměstka ministra školství a kultury.⁹⁹ Knapík uvádí, že tento orgán byl stanovený za účelem celostátního řízení ediční činnosti a jako takový sledoval redakční, výrobně ekonomické a obchodní aspekty vydavatelství. Měl tedy například pravomoc rozhodovat o přidělu tiskového papíru.¹⁰⁰ Tiskárny spadaly pod ministerstvo spotřebního průmyslu, papírny zas pod ministerstvo chemického průmyslu. Vzájemné regulace mezi orgány a subjektivní restriktce způsobovaly podle Janouška nakladatelstvím časté problémy v edičních plánech spojené s kvalitou či vyloženě nedostatkem papíru a tisku.¹⁰¹

⁹⁷ KOPECKÝ, Jiří. Divadlo hudby (Praha). Český hudební slovník osob a institucí [online]. Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2006 [cit. 2018-12-28]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=3780

⁹⁸ KNAPÍK, Jiří a kol. Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.1 str. 585

⁹⁹ JANOUŠEK, Pavel, ed. a ČORNEJ, Petr, ed. Dějiny české literatury 1945-1989. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007-2008. 4 sv. ISBN 978-80-200-1527-3. str. 56

¹⁰⁰ KNAPÍK, Jiří a kol. Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.1 str. 210

¹⁰¹ JANOUŠEK, Pavel, ed. a ČORNEJ, Petr, ed. *Dějiny české literatury 1945-1989*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007-2008. 4 sv. ISBN 978-80-200-1527-3. str. 57

Podle Macka byly jedním z primárních tiskových zdrojů v Československu zabývající se hudební činností *Hudební rozhledy*. Ty byly založeny roku 1948 a během 50. a 60. let dvacátého století působily jako oficiální tiskové médium Svazu československých skladatelů.¹⁰² Toto měsíční periodikum zastávalo v rámci československé hudební publicistiky výhradní postavení, a to od svého založení (tj. v momentě, kdy zanikla řada hudebních tiskovin) do roku 1963, kdy začala vycházet hudební revue *Melodie*. Jak uvádí Knapík, *Hudební rozhledy* „přetiskovaly všechny zásadní projevy a stati předních činitelů svazu skladatelů, komentovaly kulturně politické dění, ovlivňovaly ideové zaměření hudebního života [...] organizační pokyny svazu členům, informovaly o nové hudební literatuře, gramofonových deskách apod.“¹⁰³ Během padesátých let se měsíčník také začal věnovat populární hudbě a moderním zahraničním žánrům, ale jeho zájmový okruh stál především na hudbě klasické.¹⁰⁴ *Hudební rozhledy* dodnes vydává Asociace hudebních umělců a vědců.

Právě v polovině šedesátých let se nakladatelská činnost uvolňuje a oživuje. Jak již bylo zmíněno, měsíčník *Melodie: časopis, který hraje* poprvé vyšel roku 1963 v nakladatelství Orbis (spadající pod ministerstvo školství a kultury).¹⁰⁵ Vedoucím redaktorem *Melodie* byl Milan Kuna¹⁰⁶. Členy redakčního kruhu byli: Jindřich Brabec,

¹⁰² MACEK, Petr, ed. *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997. 1035 s. ISBN 80-7058-462-9. str.888

¹⁰³ KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.1 str. 371

¹⁰⁴ KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.1 str. 371

¹⁰⁵ KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.1. str.540

¹⁰⁶ Kuna, narozen roku 1932 je český muzikolog a publicista, který se zaměřoval na soudobou hudbu, sborový zpěv, filmovou a orchestrální hudbu. Publikoval v *Hudebních rozhledech*, *Hudební věda* a jiných. Je autorem knihy *Zvuk, hudba a film* nebo také *Čas a hudba*. Snažil se o rehabilitaci Václava Talicha. Po roce 1970 nemohl z politických důvodů v publicistice pokračovat, v 90. letech ovšem obdržel řadu ocenění, která cenila jeho rozsáhlou hudební činnost. (POLEDNÁK, Ivan. *Kuna, Milan. Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2015 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=3481)

Lubomír Dorůžka¹⁰⁷, Miloslav Ducháč, Jiří Chlíbač, Josef Kotek, Jan Ledec, Jaroslav Markl, Věroslav Neumann, Jaroslav Tvrđý, Jarmila Vrchotová-Pátová. Později se přidali Stanislav Titzl¹⁰⁸, Karel Velebný nebo Karel Vlach. O grafickou úpravu se staral Miloš Pozděna,¹⁰⁹ od roku 1970 pak Vladimír Bouzek¹¹⁰. Od dob komunistického převratu neexistovalo na scéně hudební publicistiky periodikum, které by se věnovalo převážně aktuálním žánrům. Tento fakt změnila právě *Melodie*, která se specializovala na jazz a populární hudbu, od poloviny šedesátých let pak i na rock a folk. Svým čtenářům nabízela články zabývající se tuzemskou ale i zahraniční hudební scénou, recenze desek či komentáře. I z tohoto důvodu byla podle Knapíka pod konstantním dohledem ÚV KSČ, kterému se vyřčené sympatie k západním žánrům nezamlouvaly.¹¹¹ Komunistické čistky zasáhly periodikum hlavně v 80. letech, ve kterých rozpustili Titzlovu redakci. *Melodie* pak zanikla v polovině 90. let.¹¹²

¹⁰⁷ Dorůžka (1924-2013) byl český muzikolog, publicista a překladatel. Jeho zájem spočíval v jazzu. Od roku 1954 působil v SHV i jako reaktor pro soudobou hudbu a zahraniční edice. Rokem 1964 odchází do *Melodie*. Do Supraphonu se pak vrací jako vedoucí oddělení v odboru zahraničních vztahů. Byl často porotcem na písničkových a jazzových festivalech. Byl také zakládajícím členem Evropské jazzové federace. Mimo jiné psal do *Melodie*, *Gramorevue*, *Mladé fronty* či zahraničního *Billboard*. (POLEDŇÁK, Ivan, Igor WASSERBERGER a Antonín MATZNER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. Praha: Supraphon, 1987. str.107-108)

¹⁰⁸ Titzl (1929-1990) byl český hudebník, publicista a organizátor se zájmem o jazz. Byl redaktorem (1968–1971) a později šéfredaktorem (1971–1984) *Melodie*, poté dramaturgem Pražského kulturního střediska (1984-1989) a redaktorem vydavatelství Panton (1984-1990) V rámci SHV redigoval propagační bulletin *Hudba pro radost* (1958-1970). (ZAPLETAL, Petar. *Titzl, Stanislav. Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2008 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1002983)

¹⁰⁹ *Melodie: časopis, který hraje*. Praha: Orbis, 1963. ISSN 0025-8997. č.1

¹¹⁰ *Melodie: časopis, který hraje*. Praha: Orbis, 1970. ISSN 0025-8997. č.1

¹¹¹ KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.1. str.540

¹¹² ZAPLETAL, Petar. *Titzl, Stanislav. Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2008 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1002983

Hudba a zvuk – měsíčník pro rozhlas, hudbu a elektroakustiku vydával Československý rozhlas ve spolupráci s Ústavem pro hudební vědu ČSAV a s Klubem elektroakustiky Svazarmu v nakladatelství Orbis. Měsíčník vycházel v letech 1967, 1969, 1970 a 1971. V redakci zasedli Dr. Jiří Štílec, Lubomír Fendrych, Jiří Janda, Jaromír Pištěk či Josef Kroupa. O grafickou úpravu se postaral Jan Brabec. Měsíčník, který se zaměřoval jak na odborníky, tak na laiky, nabízel odborně technické články o elektroakustice a radiotechnice, technické návody, recenze či nejaktuálnější otázky ze světa rozhlasu a oboru estetiky zvukového hudebního záznamu.¹¹³

Odborný časopis *Hudební věda* vydával od roku 1964 Ústav pro hudební vědu Československé akademie věd. Periodikum se zabývá převážně problematikou muzikologie. Jeho vedoucím redaktorem v šedesátých letech byl Jaroslav Jiránek¹¹⁴, v redakční radě pak zasedli Lubomír Fendrych, který působil i v redakci *Hudba a zvuk*, Miroslav Černý, Vladimír Karbusický, Václav Kučera, František Mužík, Karel Risinger, Antonín Sychra či Jaroslav Volek. O grafickou úpravu se staral Miloš Pozděna.¹¹⁵ Časopis vychází dodnes pod hlavičkou Akademie věd České republiky.

Hudební revue *Opus musicum* vychází od roku 1969 v Brně. Časopis si kladl za cíl nabídnout apolitickou alternativu k *Hudebním rozhledům*, která by

¹¹³ *Hudba a zvuk: měsíčník pro rozhlas, hudbu a elektroakustiku*. Praha: Orbis, 1967, č.1

¹¹⁴ Jiránek (1922-2001) byl český, marxisticky orientovaný estetik, muzikolog a kritik. Od padesátých let zastával vedoucí funkci ve Svazu československých skladatelů. V letech 1950-52 působil v Československém rozhlasu jakožto vedoucí uměleckého programu. Byl šéfredaktorem *Hudebních rozhledů* (1953-1960), poté ředitelem Ústavu pro hudební vědu ČSAV. (1962-1971). Po odmítnutí sebekritiky byl odvolán. V devadesátých letech pak působil na Katedře muzikologie Filozofické fakulty Univerzity Palackého (POLEDŇÁK, Ivan. Jiránek, Jaroslav. Český hudební slovník osob a institucí [online]. Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2010 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=4977)

¹¹⁵ *Hudební věda* [online]. Praha: Academia, 1964- [cit. 2018-12-08]. ISSN 0018-7003, Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/search/i.jsp?pid=uuid:5284d5b3-4b45-11e1-a71b-005056a60003&q>

popularizovala výsledky mizukologických bádání. Redakci vedl Jiří Fukač¹¹⁶, který pak byl v roce 1971 donucen z redakce odejít. Na jeho místo zasedl Jiří Majer¹¹⁷, který předtím v revue působil jako zástupce šéfredaktora. Časopis funguje doposud a vychází šestkrát do roka.¹¹⁸

Týdeník *Mladý svět*, který v nakladatelství Mladá fronta vycházel od roku 1959, působil jako společenský časopis zaměřený na mládež. Díky vysoké kvalitě obsahu, aktuálnosti a různorodosti témat se *Mladý svět* během své existence stal podle Knapíka velmi populárním.¹¹⁹ Týdeník se mimo jiné věnoval také hudebním tématům. Jednu dobu dokonce otiskoval texty a notové zápisy populárních písniček, což vzhledem k monopolnímu právu Pantonu a Státního hudebního nakladatelství musel vzápětí omezit.¹²⁰ *Zlatý slavík*, čtenářská anketa časopisu *Mladý svět* vznikla roku 1962 pod vedením jejího tehdejšího redaktora Ladislava Smoljaka.¹²¹ Anketa, ve které čtenáři *Mladého Světa* měli možnost hlasovat pro svého oblíbeného zpěváka či zpěvačku, se stala senzací (v roce 1965 se zapojilo dvacet osm tisíc

¹¹⁶ Fukač (1936-2002) byl český pedagog, muzikolog a organizátor. Jeho učitelem na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity byl mimo jiné B. Štědroň. Podílel se přípravě ČSHS. Psal do *Mladé fronty*, *Rovnosti* či *Hudebních rozhledů*. Mimo jiné se věnoval lexikografické činnosti a zajímal se o hudební pedagogiku. (POLEDŇÁK, Ivan a Petr MACEK. *Fukač, Jiří. Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2008 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=5234)

¹¹⁷ Majer (1933-2007) byl český publicista a pedagog. Kromě *Opus musica* psal také do *Hudebních rozhledů* či *Rovnosti*. Vytvářel také televizní a rozhlasové pořady (SPÁČILOVÁ, Jana. *Majer, Jiří. Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2006 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=4750)

¹¹⁸ *Historie Opus Musicum. Opus Musicum* [online]. Brno: Opus musicum, 2018 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <http://www.opusmusicum.cz/historie>

¹¹⁹ KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.1. str.567

¹²⁰ KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.1. str.567

¹²¹ Divadelní klub Olympik v roce 1966 prozvěnu přišel s anketou Beatman, ve které se hlasovalo v různých kategoriích pro nejlepší bigbeatové hráče a zpěváky. (KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.1. str.148)

dvacet jedna čtenářů). *Zlatý slavík* se podle Franze stal jevem, který přispěl ke stoupající oblibě populární hudby a k nově vznikajícímu fenoménu popularity obecně. Anketa ovšem od roku 1968 silně zpolitizovala (mohlo se hlasovat jen pro státem schválené interprety) a publikum postupem času ztratilo o anketu zájem.¹²² Podle Martina Franze pak znamenala průlom do distribuce bigbítových desek edice *Big Beat*, vydaná jako příloha pro předplatitele týdeníku. Čistky přelomu 60.-70. let se nevyhnuly ani redakci *Mladého světa*, která se z nich těžko vzpamatovávala.¹²³ Týdeník pak zaniká roku 2005 sloučením s periodikem *Instinkt*.¹²⁴

Atraktivita hudebních periodik také spočívala v jejich vizualitě. Hudební fanoušci totiž dostali jednu z mála možností, jak získat fotografie svých oblíbených interpretů, které by jinde jen tak nesehnali. O tomto zájmu mimo jiné svědčí rubrika *Gramopošta* časopisu *G*, ve které se mnozí tázali po možnosti výměny a sdílení fotografií populárních zpěváků jako byl Václav Neckář či Karel Gott.

3.3 Československý gramofonový průmysl

Za stoupající popularitu v 50. a 60. letech vděčí hudba především masovým médiím, která ji zprostředkovávají dále publiku. Již jsme zmínili, jakou roli v tomto směru sehrála rozhlasová, televizní a tisková média. Velmi důležitým článkem je ovšem také hudební nosič, tedy gramofonová deska, která pro posluchače představovala materiální artefakt jeho oblíbené nahrávky. Z hudby se tak stává tržní zboží.

¹²² KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.2. str.1086

¹²³ KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.1. str.567

¹²⁴ (anon), *Před 55 lety vyšel poprvé oblíbený týdeník Mladý svět*. Deník.cz [online]. Praha: VLTAVA LABE MEDIA, 2014 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/pred-55-lety-vysel-poprve-oblibeny-tydenik-mlady-svet-20140105.html

Gramofonový průmysl se u nás objevil na sklonku 20. let dvacátého století. První lisovny desek byly u nás zřízeny již roku 1924, ale fungovaly jen jako pobočky zahraničních firem.¹²⁵ První domácí výroba se u nás objevila až rokem 1928. Nejzásadnější vliv na další vývoj tuzemských gramodesek měli bratři Valentiniové,¹²⁶ kteří se v roce 1933 dokázali z místního zkrachovalého holandsko-německého koncernu osamostatnit a přetvořit tak jejich pobočku v pražskou akciovou společnost Ultraphon.¹²⁷ Prezidentskou vyhláškou č. 1218, 1251,1874 a 2040/1946 Úř. 1 byly rokem 1946 znárodněny soukromé firmy a podniky jako Ultraphon, Esta nebo EMI byly spojeny pod jeden jednotný národní podnik, Gramofonové závody. Od roku 1949 závody spadají pod ministerstvo informací a ediční plán následuje ideologický model ÚV KSČ. Produkty určené pro tuzemský trh jsou prezentovány pod hlavičkou Ultraphonu, na export pak pod značkou Supraphon.¹²⁸ Značka gramofonových desek Panton, která se objevuje v rámci Gramofonových závodu rokem 1958, fungovala jako nakladatelství výše zmíněného Svazu československých skladatelů a vydávala převážně hudebniny a knihy zaměřené na hudbu.¹²⁹ Český podnik zahraničního obchodu Artia, který byl založen roku 1953, se pak staral o vývoz hudebnin, gramofonových desek i přeložených českých knih o hudbě.¹³⁰

¹²⁵ SZCZEPANIK, Petr. *FILM A NAHRÁVACÍ PRŮMYSL: PŘÍPAD ULTRAPHONU*. *Illuminace*. 2007, 19(3). str. 111

¹²⁶ PROCHÁZKA, Jaroslav, *Zemřel zakladatel české gramofonové produkce*, G70, Supraphon 1970, 6.(3) str.4

¹²⁷ MACEK, Petr, ed. *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997. 1035 s. ISBN 80-7058-462-9. str. 243

¹²⁸ KNAPÍK, Jiří a kol. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011. 2 sv. Šťastné zítřky; sv. 5. ISBN 978-80-200-2019-2. sv.1. str.342

¹²⁹ *Historie společnosti. Supraphon* [online]. Praha: Supraphon, 2018 [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <https://www.supraphon.cz/historie-spolecnosti>

¹³⁰ BURGET, Eduard. *ARTIA* [online]. *Slovník české literatury po roce 1945*, 2012 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1821>

Roku 1961 se pak Gramofonové závody spojují se Státním nakladatelstvím krásné literatury, hudby a umění.¹³¹ Tímto sloučením vzniká Státní hudební vydavatelství (SHV), jehož ediční plán nově nabízí i z menší části specializované tiskoviny pojednávající o technickém rozvoji, ekonomických aspektech i diskografickém katalogu. Texty byly určeny jak odborníkům, tak laické veřejnosti. SHV bylo dále schopné pomocí licenčních partnerů nabízet i některé zahraniční desky. Posluchači se tak mohli prostřednictvím desek SHV dostat k deskám zahraničních společností Polygram (Holandsko), Barclay (Francie), E.M.I. (Velká Británie), CBS či Motown (USA).¹³² O rozvoj hudební repertoárové koncepce se dle Macka¹³³ zasloužil především Jaroslav Šeda.¹³⁴ Rokem 1967 Státní hudební vydavatelství přijímá nový název Supraphon¹³⁵ Tento fakt může být spojen s viditelným trendem, který se na sklonku 60. let objevuje ve vydavatelském okruhu. Z Krajského nakladatelství v Brně se například stává Blok, ze Státního nakladatelství krásné literatury a umění Odeon, ze Státního nakladatelství dětské knihy pro změnu Albatros.¹³⁶

Narůstající obliba gramofonových desek je patrná z údajů, které Petr Macek uvádí: rok 1948 - 3,7 milionů prodaných vylisků, rok 1960 - 5,8 milionů, v roce 1970

¹³¹ MACEK, Petr, ed. *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997. 1035 s. ISBN 80-7058-462-9. str. 243

¹³² MACEK, Petr, ed. *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997. 1035 s. ISBN 80-7058-462-9. str. 243

¹³³ MACEK, Petr, ed. *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997. 1035 s. ISBN 80-7058-462-9. str. 243

¹³⁴ Šeda, narozen roku 1925, se už za války věnoval popularizační práci v oblasti hudby. Po válce se stal prvním ředitelem nově založeného Divadla hudby v Praze. Roku 1951 je pak jmenován náměstkem uměleckého ředitele Gramofonových závodů a následně jejich uměleckým ředitelem (1954). V rámci Supraphonu vedl edici kulturně osvětového odboru umělecké oblasti Gramofonových závodů a Státního hudebního vydavatelství. (ČSHS, str.683). Šeda pak v Supraphonu působí do jeho odvolání z funkce v roce 1973. (MATOUŠEK, 2013)

¹³⁵ tiráž G67. Praha: Supraphon, 1967, 3(5)

¹³⁶ JANOUŠEK, Pavel, ed. a ČORNEJ, Petr, ed. *Dějiny české literatury 1945-1989*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007-2008. 4 sv. ISBN 978-80-200-1527-3. str. 57

se pak prodalo 9,5 milionů výlisků.¹³⁷ V květnovém čísle *G 71* si můžeme přečíst, že od roku 1953 do roku 1965 (tedy do 1. čísla časopisu *G*) se vyrobilo okolo 35 milionů dlouhohrajících desek. Statistiky z výroby desek v Loděnicích pak poukazují na narůstající oblibu dlouhohrajících desek a to především na sklonku padesátých let 20. století.¹³⁸

Gramofonový klub byl od roku 1957 součástí Gramofonových závodů, později Státního hudebního vydavatelství. Členové klubu mohli přednostně odebírat vybrané desky, podmínkou členství bylo jen povinnost odebírat určité množství dlouhohrajících desek.¹³⁹ Gramofonový klub pak rokem 1965 vydává svou miliontou desku.¹⁴⁰ Z těchto statistik je pak vidět, že gramofonová deska představovala mezi konzumenty populární druh zboží.

Během 50. let tak můžeme sledovat na hudebním poli určitý liberalizační vývoj, který se naplno projeví až v 60. letech. Zaznamenáváme návrat k moderním žánrům a díky nim i nově vznikající fenomén popularity a fanouškovství, který je přiživován masovými médii jako je rozhlas, televize a tisk. Mezi další významné hudební zprostředkovatele patří nepochybně Státní hudební vydavatelství, které se podílelo na vytváření hudebního vkusu československé společnosti. I z tohoto důvodu je důležité se blíže podívat na hudební měsíčník *G*, jakožto podřízený orgán SHV.

¹³⁷ MACEK, Petr, ed. *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997. 1035 s. ISBN 80-7058-462-9. str. 243

¹³⁸ MATOUŠEK, Daniel. *Gramofonový průmysl v komunistickém Československu se zaměřením na dobu tzv. normalizace* [online]. Brno, 2013 [cit. 2018-12-23]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/cx7zd/> . Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Viktor Pantůček.

¹³⁹ KNAPÍK, Jiří a Martin FRANC. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*. Praha: Academia, 2011. Šťastné zítřky (Academia). ISBN 978-80-200-2019-2. str.342

¹⁴⁰ (anon), *Kalendář, G 71*. Praha: Supraphon, 1971, 7.(5.). str 4

IV. Měsíčník G

V rámci historické analýzy periodika jsem osobně prošla každé číslo periodika G od roku 1965 do roku 1971.¹⁴¹ Sesbíraná data jsem zasadila do obsáhlého a pro excelového souboru.¹⁴² Mou snahou bylo zaznamenat všechny (ať už celé jméno nebo zkratku), kteří přispívali do měsíčníku, tj. autory článků a rubrik, fotografy a autory kreseb. Buňka označená "xxxxxxxxxxxxx" pak ukazuje, ve kterém čísle se autor nebo zkratka objevili. Neoznačené texty do tabulky nebyly zařazeny. Pro tuto historickou analýzu si všímám autorů, kteří se v periodiku objevují víc jak dvakrát. To by mi mělo nabídnout lepší představu o stálějších přispěvatelích. Samozřejmě si také všímám významných osobností, které mohly do měsíčníku psát i jen jednou. V této tabulce lze také naleznout přesné datum, kdy konkrétní číslo vyšlo (pokud bylo uvedeno) a kolik každé číslo mělo stran.

V rámci analýzy chci sledovat následující věci: jak se ve zkoumaném období proměnilo (a zda vůbec) vydávání periodika, jeho distribuce, forma i redakční složení. Vzhledem k časové náročnosti se nemohu zabývat obsahovou analýzou konkrétních článků, nicméně jsem si poznamenala jakákoliv redakční sdělení, která se vychylují od běžných článků a nějakým způsobem reagují na kulturně-společenské problémy té doby.

¹⁴¹ Až na číslo 2 ročník 5 z roku 1969, které je v Praze nedostupné.

¹⁴² viz příloha č. 1

Také jsem se setkala s grafikem Ladislavem Radou¹⁴³, který mi některé mé myšlenky doplnil či vyvrátil. Náš rozhovor je k nahlédnutí v příloze č.2 této práce.¹⁴⁴ Na základě sebraných dat jsem v rámci raného vývoje G vypočítávala čtyři etapy.

4.1 Založení periodika (1964-1965)

4.1.1 Zrod, tisk, distribuce

První číslo měsíčníku *G65 – Noviny ze světa hudby a zvuku* vyšlo v sekci propagačního oddělení Státního hudebního vydavatelství 31. prosince roku 1964 v Praze. Redakce SHV v té době sídlila v Jindřišské ulici.¹⁴⁵

Grafik a výtvarník Ladislav Rada se ke zrodu měsíčníku G vyjadřuje následovně: „*Člen propagace, novinář, kunsthistorik, hudební vědec, který vymyslel časopis, který by měl tuto úlohu, tj. informovat o novinkách, byl Jaroslav Procházka. Procházka vymyslel Géčko.*“¹⁴⁶ Za iniciátora zrodu časopisu G tedy můžeme jednoznačně určit Jaroslava Procházku.

Právě Procházka se z analýzy čísel G jeví jako nejaktivnější člen redakce. Jeho příspěvky (ať už textové nebo fotografické) nalezneme prakticky v každém čísle.¹⁴⁷ Víme o něm, že za nacistické okupace byl tiskovým referentem v Divadle E. F. Buriana a šéf tiskového odboru Národního divadla. Po válce se stal tajemníkem Velké opery (1946-1948) a tiskovým a publikačním referentem Gramofonových závodů (do roku 1950). Před svým působením v měsíčníku G fungoval jako tiskový a

¹⁴³ Ladislav Rada se narodil 20. března 1929 ve Vojovicích u Plzně. Mezi lety 1947-1949 působil jako kreslíř ve Škodových závodech, v 50. letech pak absolvoval pod vedením Adolfa Hoffmeistera Umělecko-průmyslovou školu. V Supraphonu působil od roku 1956 do roku 1978 jako výtvarník v návrhovém a obalovém oddělení. Od roku 1979 do roku 2009 vyučoval jako pedagog na Vyšší odborné škole uměleckoprůmyslové Střední uměleckoprůmyslové škole na Žižkově. (z RUDOVSKEJ, Martin. Autor loga FOK - Ladislav Rada. FOKUS: Bulletin symfonického orchestru hl.m. Prahy. Praha: FOK, 2012, (16), str.11)

¹⁴⁴ viz příloha č.2

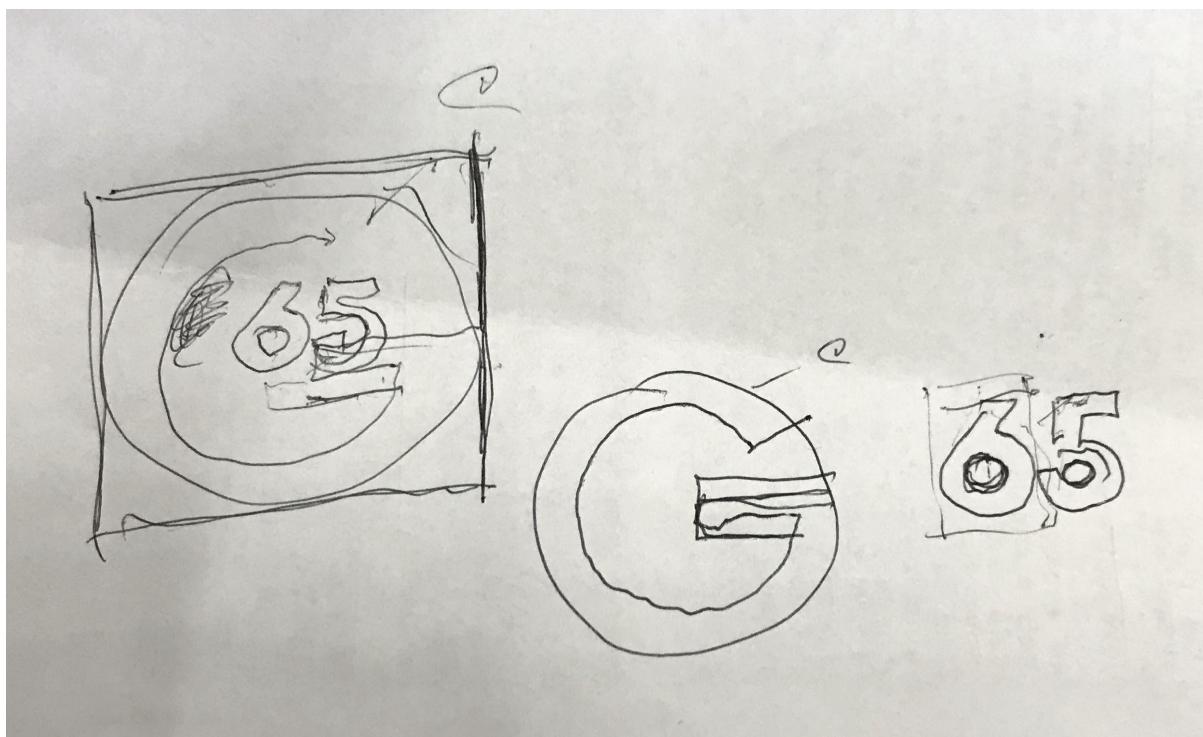
¹⁴⁵ tiráž. *G 65*. Praha: SHV, 1965, 1(1), 4. str.3

¹⁴⁶ viz příloha č.2

¹⁴⁷ viz příloha č.1

propagační pracovník Divadla St. K. Neumanna v Libni.¹⁴⁸ Ladislav Rada pak doplňuje jeho charakteristiku: „*Procházka nastoupil do propagace Supraphonu hned v poválečných letech. V mládí byl zaměstnán v propagaci u Bati. Říkali jsme mu „baťovec“. Akademický malíř Svolinský o něm říkal, že Procházka je dynamo. Dokázal poslouchat rádio, koukat se na televizi, a přitom psát hudební kritiku. Procházka mimo jiné dokázal zorganizovat návštěvu významného hudebního skladatele Rudolfa Frimla (známý svou skladbou árie Rose-Marie), který přijel přes tehdy Sovětský svaz.*“¹⁴⁹

Rada dále ke zrodu časopis G uvádí: „*Já, jako výtvarník, jsem vymyslel logo (říkalo se tomu značka), tvořeno z klasických výtvarných prvků, tj. čtverec, kruh a trojúhelník, s použitím stylového písma vzor Grotesk kulatých tvarů. Inspirací byla právě gramofonová deska.*“¹⁵⁰

¹⁴⁸ ČERNUŠÁK, Gracian, ed., ŠTĚDRŮŇ, Bohumír, ed. a NOVÁČEK, Zdenko, ed. *Československý hudební slovník osob a institucí*. Sv. 2, M-Ž. 1. vyd. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1965 str.371

¹⁴⁹ viz příloha č.2

¹⁵⁰ viz příloha č.2

Radův náčrt loga G65 (z prosince 2018) - písmeno G vizuálně odkazuje ke gramofonové desce a číslice 6 je zasazena do středu G, kde tak vytváří středící otvor desky. Čtverec pak představuje gramofonovou obálku.

Samotný název periodika má podle úvodního redakčního slova G 65 mnoho hudebních významů. Písmeno G má odkazovat nejen k notě a ke struně G, ale také k počátečnímu písmenu slova „gramofon“ či „gramofonová deska“. Letopočet pak má vystihovat „přítomnost“, což můžeme chápat jako aktuálnost periodika.¹⁵¹

Měsíčník se tiskl na Václavském náměstí v novinářských závodech Mír.¹⁵² Ladislav Rada k tisku doplňuje: „*Tisk se prováděl za pochodu. Společně jsme připravili tisk v tiskárně Melantrich, přímo v tiskárně. Byli jsme na to tři: metér¹⁵³, Procházka a já. Metéři vysázeli jednotlivé sloupce v šířce 3C a následně obtahy. Procházka okamžitě dělal korektury a k velké zlosti metérů přehazoval odlité řádky textu, nebo zkracoval a ubíral. Vždy jsem obdivoval, jak dokázal zmírnit zuřivost metéra. Tisklo se na rotačce T. Když jsme přišli do tiskárny, metéři zbledli a utíkali od nás. Já jsem doplňoval kresbami, někdy jsem dal dohromady i nějaký fór beze slov. Titulky článků vymýšlel Procházka. Géčko se pak rozesílalo po prodejnách, roznášeli to aranžéři.*“¹⁵⁴ Z úvodního slova redakce G65 víme, že časopis byl hned druhý den po vytištění dostupný zdarma v jakékoliv ze 180 prodejen Supraphonu či ve specializovaných prodejnách gramodesek na území tehdejšího Československa.¹⁵⁵

Periodikum bylo tištěno černobíle na papíře novinového typu s občasným (ale minimálním) použitím barvy, která zvýrazňovala logo, titulky či tiráž.

¹⁵¹ redakce. *Nasazujeme zvukovku do první drážky*. G 65. Praha: SHV, 1965, 1(1), 4. str.1

¹⁵² tiráž. G 65. Praha: SHV, 1965, 1(1), 4. str.3

¹⁵³ tj. sazeč, který v tisku ručně přelamoval sloupce do stránek

¹⁵⁴ viz příloha č.2

¹⁵⁵ redakce. *Nasazujeme zvukovku do první drážky*. G 65. Praha: SHV, 1965, 1(1), 4. str.1

Příklad užití barvy v číslech 3, 4 a 5 třetího ročníku G 67

Svým větším formátem časopis noviny i připomíná. Rada dodává: „Papíru bylo dost v Kolínských tiskárnách, papír byl žlutý, chlupatý a vyráběl se ze dřeva. Barvy vycházely šedivé a z toho jsme byli zklamaní, když jsme udělali dobrý návrh a dopadlo to tak. Ono to bylo tištěno ofsetem, vytáhlo to tři barvy, červenou, žlutou, modrou, a černá je použitá jako tvrdící.“¹⁵⁶ Rozsah stran byl během roku 1965 různorodý.¹⁵⁷ V průměru se však rozsah pohyboval okolo 5 stran.

4.1.2 Účel, cílová skupina

Účel propagačního oddělení Státního hudebního vydavatelství Ladislav Rada vysvětluje následovně: „Propagace Supraphonu měla za úkol vytváření poutačů pro aranžéry, podle návrhů výtvarníků. Těch bylo v Supraphonu čtyři.¹⁵⁸ Aranžérská dílna byla na propagaci gramofonových desek, novinek a prodejen gramofonových

¹⁵⁶ viz příloha č.2

¹⁵⁷ viz příloha č.1

¹⁵⁸ z další konverzace vyplývá, že se jednalo o Ladislava Radu, Gustava Šedu, Jiřího Pavlína a krátce Jiřího Kubička

desek v celé republice. Propagace se prováděla i pomocí inzerce do různých periodik.¹⁵⁹ Rada dále zmiňuje roli Jaroslava Hoška¹⁶⁰, který se v tirážích čísel prvního ročníku objevuje jako odpovědný redaktor¹⁶¹: „*Díky iniciativě vedoucího propagace Jaroslava Hoška, který dostával asi milión z propagačních peněz, se platil tisk. Procházka mu vykal a říkal mu, „Hošku, vy jste král slibů a planých nadějí”, protože Hošek ho furt utěšoval „jo, bude to...”. Ale Hošek fandil Procházkovi, že si tyhle noviny vymyslel. Hošek byl tedy hlavní finanční sponzor. [...] pro propagaci objednával fotografie u Josefa Sudka, Václava Chocholy, Karla Ludwiga, na vytištění plakátů a k jinému propagačnímu použití.*“¹⁶² Role Jaroslava Hoška tak byla zásadní pro správný chod časopisu G.

Z úvodního slova redakce, které si můžeme přečíst hned na první stránce prvního čísla G 65 se můžeme dozvědět mnoho o cílech, které si redakce předsevzala: „*Chceme, abyste v něm našli, prozatím alespoň každý měsíc, všechno to nejzajímavější, co se dotýká gramofonové produkce, přístrojů, magnetofonů, pásků a všeho, co souvisí s konzervovaným zvukem, hudbou, melodiemi, zakletým slovem, poezií, divadlem, operou, zvukovou pedagogikou - zkrátka vším, co obsahuje gramofonová deska.*“¹⁶³ Role časopisu tedy byla informovat posluchače

¹⁵⁹ viz příloha č.2

¹⁶⁰ Jaroslav Hošek, který se narodil 7. listopadu roku 1909 v Turnově, byl předním pionýrem meziválečné levicové avantgardy. Do Prahy se přestěhoval během 1. světové války, zde pak na vinohradské reálce studoval malířství. Konzervatismus tehdejších pedagogů ho však odradil od dalšího studia a přivedl do redakce měsíčníku *Stavba*, který pod vedením Oldřicha Starého, Karla Teigehe a J. E. Kouly vycházel skrze Klub architektů. Roku 1943 přešel do spolku S.U.V. Mánes (jako jeho druhý tajemník), kde do října 1944 vedl výstavní a prodejní agendu. Po komunistickém převratu začal pracovat v nakladatelském družstvu ČIN, ve kterém měl na starost výtvarnou edici a působil jako knižní grafik. V roce 1949 zasedl do vedení výtvarného a aranžerského oddělení Gramofonových závodů. Zde vytvářel propagační materiály, katalogy, plakáty, vybavení Divadla hudby či aranžování výkladů na výstavách a veletrzích. Hošek v té době také vytváří známé firemní logo ULTRAPHON. Po reorganizaci gramofonových závodů v roce 1961 se Hošek stává vedoucím propagačního oddělení Státního hudebního vydavatelství. V této funkci setrvá do důchodu, tj. do roku 1969. (z PROCHÁZKA, Jaroslav. *Pionýr meziválečné avantgardy*. G 69. Praha: Supraphon, 1969, 5(10).)

¹⁶¹ tiráž. G 65. Praha: SHV, 1965, 1(1), 4. str.3

¹⁶² viz příloha č.2

¹⁶³ Redakce. *Nasazujeme zvukovku do první drážky*. G 65. Praha: SHV, 1965, 1(1), 4. str.1

gramofonových desek o aktualitách z nahrávacích studií (tedy jaké audio nahrávky se chystají), o gramofonových novinkách, o hudební a pedagogické literatuře či zahraničních ohlasech.¹⁶⁴

4.1.3 Redakce

V roli odpovědného redaktora je v tirážích prvního ročníku *G65* prezentován výše zmíněný Jaroslav Hošek, o grafickou úpravu se pak stará Ladislav Rada.¹⁶⁵ Rada působil v Supraphonu od roku 1956 do roku 1978 jako výtvarník v návrhovém a obalovém oddělení.¹⁶⁶ Zde navrhoval obaly na gramofonové desky, publikace a jiné grafiky. Hodně se věnoval karikaturám.¹⁶⁷ Jak sám Rada uvádí: „*Já jsem dělal výtvarníka, v Supraphonu jsem vytvářel portrétní karikatury osobností ze světa hudby, literatury a jiné umělecké tvorby [...] Dělal jsem obálky na vážnou hudbu, na Duke Ellingtona, kterého jsem viděl v Lucerně, také Fitzgeraldovou, Carusa...*“¹⁶⁸ Radova role v rámci výtvarné podoby časopisu *G* tedy byla vedoucí.

Je zřejmé, že založením měsíčníku *G* si propagační oddělení Státního hudebního vydavatelství kladlo za cíl nabídnout svým posluchačům informativní produkt, který by jim nejen propagoval výrobky SHV, ale také jim přinášel odborné a kvalitní informace ze světa hudby a gramofonových desek. K tomu si vzala na pomoc přední československé muzikology a odborníky, které představím v další kapitole.

¹⁶⁴ Redakce. *Nasazujeme zvukovku do první drážky. G 65*. Praha: SHV, 1965, 1(1), 4. str.1

¹⁶⁵ tiráž. *G 65*. Praha: SHV, 1965, 1(1), str.3

¹⁶⁶ RUDOVSÝ, Martin. *Autor loga FOK - Ladislav Rada*. FOKUS: Bulletin symfonického orchestru hl.m. Prahy. Praha: FOK, 2012, (16), str.11

¹⁶⁷ Ladislav Rada mimo jiné zmínil, že karikatury také dělal do *Hudebních rozhledů* (příloha č.2)

¹⁶⁸ viz příloha č.2

4.2 Optimistické vyhlídky (1966)

4.2.1 Zhodnocení G 65 a další plány

Po roce od založení periodika mohla redakce zhodnotit svá úsilí a předsevzetí, která si stanovila v prvním čísle G 65. Redakce se k tomu vyjadřuje v úvodníku prvního čísla druhého ročníku a to celkem pozitivně: „*I náš list položil v roce 1965 alespoň malý první kamének do základů vlastní tradice. Pro počátek to byl vklad vcelku dobrý.*”¹⁶⁹

Podle redakce měsíčník G představoval novinku na trhu československé hudební publicistiky. Podle ní chyběl list, který by se věnoval „*gramofonové desce, hudbě, zvuku, notám, hudební literatuře, gramofonové technice apod.*”¹⁷⁰ List byl dostupný nejen ve všech prodejnách Supraphon, ale i v odborných prodejnách gramofonové a hudební literatury v Chebu, v Košicích, v Jindřichově Hradci či v Bruntálu.¹⁷¹ Podle redakce se díky nákladu téměř sto tisíce výtisků stal měsíčník největším československým hudebním listem.¹⁷² Svoji rostoucí popularitu pak redakce viděla ve skutečnosti, že „*jednotlivá čísla byla několik dnů po vydání rozebrána, že stoupá počet čtenářských dopisů, obsahujících řadu iniciativních návrhů, příspěvků, chvály i připomínek.*” Redakce se v úvodníku také pyšní, že řada dopisů přišla i ze zahraničí.¹⁷³

V rámci dalšího rozvoje nám redakce představuje v tomto samém úvodníku své další úmysly. Rozsah časopisu má v plánu zvětšit, a to minimálně o přílohu *Musica*, která by měla nabídnout souhrnný seznam všech novinek na gramofonových deskách a v notové a hudební literatuře, stejně tak přehledy

¹⁶⁹ Redakce. *Do druhé drážky*. G 66. Praha: SHV, 1966, 2(1).str.1

¹⁷⁰ Redakce. *Do druhé drážky*. G 66. Praha: SHV, 1966, 2(1). str.1

¹⁷¹ Redakce. *Do druhé drážky*. G 66. Praha: SHV, 1966, 2(1). str.1

¹⁷² Redakce. *Do druhé drážky*. G 66. Praha: SHV, 1966, 2(1). str.1

¹⁷³ Redakce. *Do druhé drážky*. G 66. Praha: SHV, 1966, 2(1). str.1

tematických skupin produkce SHV. Redakce měla také v plánu zlepšit periodicitu G. Z původních dvanácti-měsíčních čísel by v roce 1966 mělo vyjít alespoň osmnáct čísel, z nichž se některá budou věnovat konkrétním událostem jako je dvacáté výročí znárodnění gramofonového průmyslu, festival *Pražské jaro 1966*, jazzový festival 1966 či festival písní a šansonů v Bratislavě. Redakce si také přechodem na novou tiskárnu slibuje lepší kvalitu tisku a celkový vzhled časopisu. Konečným cílem redakce byl tak zřídit čtivý týdeník, který by svým čtenářům nabídnul pravidelné informace ze světa gramofonové, tuzemské i mezinárodní notové a hudební produkce.

Jak se tato optimistická předsevzetí v budoucna splnila může být patrné ze sebraných dat.¹⁷⁴ Z roku 1966 sice evidujeme větší počet čísel (13) než v loňském ročníku, nicméně se redakce v dalších letech v podstatě navrácí do měsíční periodicity.¹⁷⁵ V průběhu roku 1966 vycházela příloha *Musica*¹⁷⁶, v březnovém čísle vyšlo slavnostní dvojčíslo k dvacátému výročí znárodnění gramofonového průmyslu a zvláštní příloha vyšla i v červencovém čísle u příležitosti 1. mezinárodního festivalu tanečních písní v Bratislavě. Rozsah časopisu se nicméně v prvních třech letech držel v průměru 4 stran, o zvýšeném rozsahu periodika tak nemůžeme mluvit. Graficky ani tiskově zde také neshledávám žádný rozdíl, další ročníky G 66 a G 67 vypadají stejně jako ročník první.

¹⁷⁴ viz příloha č.1

¹⁷⁵ V letech 1968 a 1969 dokonce spojovala listopadové a prosincové číslo do jednoho vánočního čísla

¹⁷⁶ Příloha *Musica* měla za úkol informovat o novinkách v rámci gramofonových desek a hudební literatury. Také se zde otiskovaly přehledy tematických skupin produkce SHV (z redakce. *Do druhé drážky*. G 66. Praha: SHV, 1966, 2(1).str.1)

4.2.2 Československá redakce

Nové rozdíly a patrný posun kupředu ovšem sledávám ve složení redakce. Časopisu *G* 66 rozšiřuje svůj okruh spolupracovníků a zřizuje v Bratislavě slovenskou sekci redakce.¹⁷⁷ Dále se nově v přední roli objevuje již zmíněný Jaroslav Procházka, který se od prvního čísla druhého ročníku objevuje v tiráži jako redaktor. První ročník časopisů *G* byl zřejmě úspěšným. List si našel své čtenáře i chuť pustit se do dalšího ročníku s plným zápallem. Přes veškeré optimistické plány, které redakce měla o expanzi periodika *G*, můžeme sledat, že se tyto plány neuskutečnily. Redakční expanze je nicméně patrná jak ze zřízení nové slovenské pobočky, tak z nových odborných kontributorů,¹⁷⁸ kteří se také věnovali i moderní hudbě. Měsíčník *G* byl tak na konci roku 1966 na dobré cestě k dalšímu vývoji.

4.3 Reformní nálady (1967-1969)

S postupným uvolňováním společensko-kulturních poměrů v Československu, vstupuje časopis *G* rokem 1967 do nového období. Delší úvodní slovo redakce, které bylo pro první čísla prvních dvou ročníků tak typické¹⁷⁹, se v třetím ročníku *G*67 neobjevuje. V březnovém čísle *G*67 Jaroslav Procházka referuje z Cannes, kde se konala mezinárodní výstava Gramoexpo 1967. Výtisky *G*, které byly k dispozici během zvláštní expozice světového odborného gramofonového tisku, zaujaly návštěvníky, kteří si časopis rozebrali. Zahraniční odborníci také vyslovovali údiv nad nákladem *G* (110 000 výtisků), který jim přišel úctyhodný.¹⁸⁰ V květnovém čísle *G* 67 se pak dovídáme o změně jména Státního hudebního vydavatelství. SHV se tak

¹⁷⁷ Redakce. *Do druhé drážky*. *G* 66. Praha: SHV, 1966, 2(1). str.1

¹⁷⁸ o nich více v části V. *Kdo je Kdo*

¹⁷⁹ Titulky obou redakčních sdělení č.1 r.1 (*Nasazujeme zvukovku do první drážky*) a č.1 r.2 (*Do druhé drážky*) stály na slovní hříčce, která odkazovala k drážkám gramofonové desky.

¹⁸⁰ PROCHÁZKA, Jaroslav. *V Cannes četli G 67*. *G* 67. Praha: Supraphon, 1967, 3.(3.). str.3

přejmenovává na Supraphon – gramofonové desky a hudební vydavatelství, n.p., Praha:¹⁸¹ „V mezinárodním styku vedly však často rozdíly mezi názvem značky, exportní organizací a názvem produkční firmy. [...] Proto rozhodnutím Československého ústředí knižní kultury ze dne 20. února t. r. byl změněn dosavadní název Státního hudebního vydavatelství, národní podnik, v Praze, na SUPRAPHON – GRAMOFONOVÉ DESKY A HUDEBNÍ VYDAVATELSTVÍ, národní podnik. Naproti tomu organizační uspořádání výrobní hospodářské jednotky, název národního podniku Gramofonové závody Supraphon, Loděnice, ani práva a povinnosti podniku se nemění.”¹⁸²

V srpnovém čísle časopisu G 67 lze nalézt otištěný citát z usnesení problematického IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů, který se odehrál téhož roku v Praze: „Člověk bez vědomí kontinuity má nihilistický vztah ke všemu minulému, člověku bez vědomí kontinuity se zdá, že dějiny začínají od chvíle, kdy on sám do nich vstoupil. S historickou pamětí ztratil i vědomí základních životních norem. Takový člověk se mění v nevzdělaného barbara a s barbarskou hrubostí se pohybuje i ve svém každodenním životě.”¹⁸³ Citát kritizuje „moralizátorský primitivismus hodnotových schémat”¹⁸⁴ komunistického režimu a upozorňuje na nebezpečí, které vzniká v momentě, kdy si člověk nepřiznává historický kontext, ze kterého vzešel. Citát je v časopise G 67 otištěn bez kritického komentáře, a tak můžeme předpokládat, že se redakce stavěla na stranu kritiků a politických reforem.

¹⁸¹ tiráž, G 67. Praha: Supraphon - gramofonové desky a hudební vydavatelství, n.p., 1967, 3(5), str.3

¹⁸² (anon), *Supraphon - značka i firma*. G 67. Praha: Supraphon, 1967, 3.(5.). str.3

¹⁸³ (anon). G 67. Praha: Supraphon - gramofonové desky a hudební vydavatelství, n.p., 1967, 3(8) str.1

¹⁸⁴ Text z protokolu IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů pokračuje následovně „Nihilizace některých epoch našich národních dějin a významných osobností. má neblahé následky zvláště při výchově mladé generace, která pro moralizátorský primitivismus hodnotových schémat je nakonec bezradná a ztrácí smysl pro hodnotu. Neúcta člověka k člověku, cynismus, lhostejnost k osudu druhých lidí, k osudu jiných národů, egocentrismus a agresivita jsou toho logickým důsledkem.” (z IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů (Protokol): Praha 27.-29 června 1967. Praha: Československý spisovatel, 1968.)

4.3.1 Supraphon k otázkám dneška

V dubnovém čísle G 68 se objevuje nepodepsaný článek, který představuje prohlášení pracovníků vydavatelství Supraphon, kteří se 27. března 1968 sešli ve Slovanském domě a na plenární schůzi závodní organizace ROH jednomyslně odhlasovali toto prohlášení. To se skládá ze tří bodů.

První bod se zabývá otázkou svobody slova a rehabilitace lidí, kteří byli postiženi politickými procesy 50. a 60. let. Supraphon se v prvním bodě odkazuje k reformním náladám, které se v té době objevovaly ve společnosti, a staví se na jejich stranu: *„Vyslovujeme plnou podporu tvořivé síle současného obrodného hnutí a budeme důsledně prosazovat myšlenky široké demokratizace našeho veřejného života. Účast lidí na řízení nespátřujeme v plnění direktiv, nýbrž v maximální informovanosti, v možnosti svobodného vyjadřování názorů a v zajišťování jejich kritických připomínek a podnětů.“*¹⁸⁵ K rehabilitacím se Supraphon ve svém prohlášení vyjádřil následovně: *„Žádáme, aby v nejkratší době byla uzákoněna důsledná opatření k plné rehabilitaci občanů, neprávem postižených v 50.-60. letech, a aby byly vytvořeny podmínky, které zabrání opakování dřívějších chyb. Každému občanu, který se exponuje pro společnost, musí být napříště zaručeno, že v případě neúspěchu odejde z funkce tak, aby nebyla znevážena jeho občanská a lidská důstojnost.“*¹⁸⁶ Je zřejmé, že vedení Supraphonu podporovalo reformní hnutí, jehož úsilí by vedlo větší měrou k demokratizaci socialistické společnosti.

Ve druhém bodě prohlášení se pak Supraphon vyjadřuje k nepružné podnikové organizaci, která podniku znemožňuje se naplno hospodářsky rozvíjet. V

¹⁸⁵ (anon), *Supraphon k otázkám dneška; Zvukovku času do nové drážky*, G 68. Praha: Supraphon, 1968, 4(4). str.1

¹⁸⁶ (anon), *Supraphon k otázkám dneška; Zvukovku času do nové drážky*, G 68. Praha: Supraphon, 1968, 4(4). str.1

prohlášení se odkazují na rozhodnutí státních orgánů z roku 1960 o delimitaci osvědčené oborové uzavřenosti gramofonového průmyslu, díky kterému Supraphon nemá pod kontrolou specializované prodejny hudebnin a knih o hudbě. V rámci zahraničního obchodu Supraphon žádá separaci státního a podnikového hospodářského řízení. Navrhuje vyčlenit vývoz a dovoz gramofonových produktů z působnosti PZO Artia a začlenit je do její působnosti: *„V hospodářské politice požadujeme uplatňování zásad, které budou plně respektovat ekonomickou samostatnost podniků a jejich skutečnou volnost v rozhodování. O zásadních otázkách podnikové ekonomiky musí rozhodovat výhradně podnikový orgán. Musí být likvidovány všechny přežívající snahy o direktivně centralistické řízení dnešních nadpodnikových orgánů.“*¹⁸⁷

Třetí bod prohlášení se tematicky navrácí k bodu prvnímu tím, že v návaznosti na rezoluci XIII. sjezdu o kulturní politice vyslovuje požadavek zrušení předběžné cenzury: *„Doporučujeme, aby byla urychleně legislativně zrušená předběžná cenzura a odpovědnost přenesena plně na šéfredaktory. V této souvislosti současně doporučujeme uvažovat o zrušení Ústřední publikační správy.“*¹⁸⁸ Prohlášení pak v několika bodech opakuje, že vedení je schopné za své činnosti nést plnou odpovědnost. Když se Ladislava Rady ptám, jestli redakci nějakým způsobem postihovala cenzurní opatření, Rada odpovídá, že ne: *„Cenzura [v propagačním oddělení, pozn. aut.] vůbec nebyla. Hošek byl v komunistické straně, [...] v ředitelství byli všichni komunisti, takže to bylo pojištěný. Hošek, protože byl ve*

¹⁸⁷ (anon), *Supraphon k otázkám dneška; Zvukovku času do nové drážky*, G 68. Praha: Supraphon, 1968, 4(4).str.1

¹⁸⁸ (anon), *Supraphon k otázkám dneška; Zvukovku času do nové drážky*, G 68. Praha: Supraphon, 1968, 4(4).str.1

*straně, si s tím milionem mohl dělat co chtěl. Přitom jsme všichni byli odpůrci režimu nebo si z toho dělali srandu.*¹⁸⁹

Vedení Supraphonu dává tímto prohlášením zcela jasně najevo svou podporu navrhovaným reformám, které především požadovaly zrušení cenzury a rehabilitaci neprávem postiženými politickými procesy 50.-60. let. Z historického kontextu víme, že Černíkova vláda těmto nárokům vyhověla.

4.3.2 Srpnové události roku 1968

Srpnová invaze vojsk Varšavské smlouvy narušila běžný chod i časopisu G68. Deváté číslo ročníku (tedy klasicky zářijové) vyšlo jako dvojčíslo 9-10 až 28. října toho roku. Redakce G 68 vysvětluje: *„Vzrušené srpnové události zasáhly rušivě též do pravidelného vydávání G 68. Tím se stalo, že čtenáři dostávají opožděně toto dvojčíslo koncem měsíce října, s novinkovou přílohou za měsíc září a říjen. Podobně jsme nuceni, z důvodů výrobních, připravit vánoční dvojčíslo 11.-12., s novinkovou přílohou pro měsíce listopad a prosinec. Bude mít dvojnásobný rozsah 12 stran a vyjde koncem měsíce listopadu. Těšíme se, že se po překonání výrobních potíží, najdete v prodejnách Supraphon, ještě před Novým rokem 1969, první číslo, jubilejního pátého ročníku, a doufáme, že v nové, zlepšené podobě. Redakce G 68”*¹⁹⁰ Ladislav Rada pak srpnové události popisuje takto: *“[...] my, výtvarníci z Jindřišské ulice, kde jsme měli vyčleněnou místnost pro propagaci mezi úředníky, kontrolory prodejen, jsme utekli na Václavské náměstí. Ale impuls byl ten, že jsme z okna v Jindřišské ulici spatřili tank namířený na věž. Tam jsme spatřili takové výjevy. Hromadu lidí. Starší mladík stál na vyvýšenině stanice metra, měl velkou maketu fotoaparátu, kterou mířil na vojáka vyčnávajícího z tanku. Druhý voják, který ovládal*

¹⁸⁹ viz příloha č.2

¹⁹⁰ Redakce G 68, bez názvu, G 68. Praha: Supraphon, 1968, 4(9-10). str.5

dělo, se snažil setřást toho „fotografa“ z té nástavby metra. Pokračovali jsme až k rozhlasu, kde přijížděl tank a za ním houf mladíků, jeden z nich držel krumpáč. Sledoval ten tank, který poté zabočil do levé ulice. Tím krumpáčem mu rozkopnul nádrž s palivem, která byla na konci tanku, čímž následně snad způsobil zapálení, že odzadu začal ten tank hořet. Ostatní mladíci různě skákali na tank a snažili se pěstmi domluvit s vojáky v tanku. Poté začali vylézající vojáci se zbraněmi střílet a celej náš houf se rozprchl za budovu rádia a my si lehali k zemi.”¹⁹¹ K samotným výrobním problémům, se kterými se redakce potýkala, se Ladislav Rada nevyjádřil. Je však zřejmé, že situace, která nastala v Československu během tohoto období, nutně musela narušit běžný chod průmyslu.

4.4 Konec výtvarné éry Supraphonu (1969-1971)

V prvním čísle jubilejního pátého ročníku časopisu G lze nalézt otištěný citát z Programového prohlášení vlády České socialistické republiky ze dne 23. ledna 1969:

*„Kultura se může rozvíjet jen v ovzduší tvůrčí svobody. Státní správa nemůže přímo inspirovat tvorbu, ale musí pečovat o společenské a kulturní podmínky, aby trvale příznivě ovlivňovaly rozvoj kultury, a tak aby se podstatně zúčastnila tvorby životního prostředí a životního stylu. Vláda takové podmínky vytvářet bude. Jde jí o to, aby kultura pronikla do života celého národa, aby kulturní životní styl příznivě ovlivnil technickou a ekonomickou úroveň státu. Ostatně růst výrobních sil je podmíněn kromě jiného i úrovní vědy a vzdělanosti.”*¹⁹² Ve čtvrtém čísle téhož ročníku pak nalézáme další otištěný citát, tentokrát věty, které pronesl ministr kultury ČSR Miroslav Galuška na valném shromáždění Svazu československých skladatelů 25. února 1969: *„Výrazným rysem české kulturní politiky tedy musí být soustavná*

¹⁹¹ viz příloha č.2

¹⁹² (anon), bez názvu, G 69. Praha: Supraphon, 1969, 5(1). str.1

*péče o společenské a kulturní poměry příznivé rozvoji a rozmachu kultury, obrana kultury před formami nátlaku cenzury a nenáležitých zásahů a starost o to, aby kultura pronikla do života celé společnosti a kulturní životní styl pozitivně ovlivňoval ekonomickou úroveň země.*¹⁹³ Prostřednictvím obou citátů upozorňuje redakce časopisu G na fakt, že soudobá vláda ČSR¹⁹⁴ podporuje myšlenku tvůrčí svobody. Podmínkou této svobody je právě podpora státu, jehož úkolem je vytváření příznivých podmínek. První polovina roku 1969 se i přes sovětskou okupaci tak stále jeví jako doba otevřená reformám, a to i ze strany vlády. V samotné redakci časopisu G však dochází ke změnám, které postihnou další osud periodika.

4.4.1 Změna vedení propagačního oddělení Supraphon

V desátém čísle pátého ročníku G se v obsáhlém článku mimo jiné dozvídáme, že Jaroslav Hošek, vedoucí propagačního oddělení Supraphon, odchází do důchodu: *„Koncem roku opouští, po dvacetileté činnosti, gramofonový obor a z této funkce odchází na zasloužilý odpočinek.*“¹⁹⁵ Odchodem Jaroslava Hoška ztrácí Jaroslav Procházka svého hlavního sponzora, který dával časopisu G svou veškerou podporu. Ke změně vedení propagačního oddělení Ladislav Rada uvádí: *„Hošek odešel do důchodu, propagaci předal jednomu úředníkovi. Měl zlost a nadával na celej Supraphon, že to podělali. Mně přišel honorář po 10 letech, že použili přední stranu obalu na zpěvačku Vondráčkovou na přebal kazety. V té době už propagace neexistovala, stalo se z toho obalové oddělení, které bylo umístěno na ředitelství v Palacké ulici. Vedoucí oddělení obalového vedl ambiciózní člověk, který přišel z*

¹⁹³ (anon), bez názvu, G 69. Praha: Supraphon, 1969, 5(4). str.1

¹⁹⁴ tj. vláda Stanislava Rázla, která operovala od ledna do září 1969 (z *Přehled členů vlády. Vláda České republiky* [online]. Vláda ČR, 2007 [cit. 2018-12-27]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1960-1990-cssr/stanislav-razl/prehled-ministru-24698/>)

¹⁹⁵ PROCHÁZKA, Jaroslav. *Pionýr meziválečné avantgardy*. G 69. Praha: Supraphon, 1969, 5(10) str.5

vydavatelství gramofonových desek do ciziny ARTIA a svým ambiciózním jednáním vyšťval nás tři výtvarníky¹⁹⁶ ze Supraphonu a obaly zadával externím výtvarníkům, ale s užitím typografie a fotografie, jak to měl obkrouhaný z Artie. Tím skončila éra obalů na gramofonové desky s užitím umělecko-výtvarných prvků. A to ke škodě. Naše obaly dostávaly ocenění a byly vystavovány. Po roce 1970 ztratilo Géčko tou změnou výtvarnou tvář.”¹⁹⁷

Ladislav Rada se v roli vedoucího grafika časopisu naposled objevuje v květnovém čísle G 70.¹⁹⁸ V šestém až osmém čísle ho nahrazuje Jaroslav Hošek, do konce roku pak v tiráži zbylých čísel grafická úprava časopisu není nikomu přiřazena. Je zřejmé, že vlna kádrových prověrek se nevyhnula ani Supraphonu. Daniel Matoušek uvádí, že ze Supraphonu v té době odešlo třicet pracovníků, z toho devět jich odešlo z politických důvodů. Například Jaroslav Šeda, který se během šedesátých let úspěšně postaral o rozvoj Supraphonu, byl odvolán z funkce ředitele podniku v roce 1973.¹⁹⁹

Jaroslav Procházka, redaktor a zakladatel časopisu G, se v tiráži objevuje naposledy v červencovém čísle G 70. Aktivně je v periodiku naposled činný na přelomu let 1969/1970, kdy jeho články jsou psané z italských měst Perugia, Milán, Řím či Florencie.²⁰⁰ Od září 1970 se pak v tirážích v roli vedoucího redaktora vyskytuje nově muzikolog a publicista Zdeněk Candra, který předtím působil v

¹⁹⁶ L. Rada, J. Kubíček a G. Šeda

¹⁹⁷ viz příloha č.2

¹⁹⁸ (anon), tiráž. G 70. Praha: Supraphon, 1970, 6(5), str.5

¹⁹⁹ MATOUŠEK, Daniel. *Gramofonový průmysl v komunistickém Československu se zaměřením na dobu tzv. normalizace* [online]. Brno, 2013 [cit. 2018-12-26]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/cx7zd/> . Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Viktor Pantůček., str.18

²⁰⁰ viz příloha č.1

Hudebních rozhledech.²⁰¹ Tato změna ovšem není v časopise nijak oznámena či komentovaná.

4.4.2 Změna časopisu G

Listopadové číslo G 70 oznamuje další plánované změny, která periodikum čeká: „*Sloučením bulletinů Gramofonový klub*²⁰², *Hudební novinky*²⁰³, *Hudba pro radost*²⁰⁴ a *Hudba a škola*²⁰⁵ s měsíčníkem G 70 vytvořil Supraphon předpoklady pro časopis zajímavý a pestrý, který bude každý měsíc členy Gramofonového klubu (samozřejmě též kulturní instituce a školy) informovat o všem důležitém, co se děje v Supraphonu a vůbec v gramofonovém a hudebně vydavatelském světě. Měsíčník G 71 mění svůj formát zhruba na polovinu dnešního. [...] G 71 bude určeno především členům Gramofonového klubu.²⁰⁶ V prosincovém čísle téhož roku pak redakce doplňuje: „*Právě ve dnech, kdy dostáváte toto číslo do rukou, vrcholí - vzdor všem technickým a jiným obtížím - jednání, která skýtají naději, že k pětadvacátému výročí znárodnění československého gramofonového průmyslu - počátkem dubna - budou dovršeny proměny časopisu, ze kterého budeme mít společnou radost.*“²⁰⁷

²⁰¹ Petar Zapletal, *Candra*, Zdeněk. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2005 [cit. 2018-12-27]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=850

²⁰² *Gramofonový klub: zprávy o činnosti klubu a novinkách z gramofonového světa*. Praha: Gramofon. závody, od 1967 Supraphon, 1958-1970.

²⁰³ *Hudební novinky*. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1955-1970. Bulletin vycházel 4-6-krát ročně. Od roku 1961 s novým podnázvem *O nových hudebninách a knihách v hudbě*, od roku 1965 pak s podnázvem *O nových hudebninách, knihách a gramofonových deskách* (z https://aleph.nkp.cz/F/R85HTRPYYUI1YHKEGE3G4F754VB6T6K8KE54B4LIIPU8NJLNL-39662?func=full-set-set&set_number=119895&set_entry=000005&format=999)

²⁰⁴ *Hudba pro radost: novinky z oboru taneční a zábavné hudby*. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1962-1969. ISSN 0438-1351.

²⁰⁵ *Hudba a škola: novinky z oboru pedagogické a instruktivní přednesové literatury*. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1962-1970.

²⁰⁶ (anon), bez názvu. G 70. Praha: Supraphon, 1970, 6(11), str.5

²⁰⁷ (anon), bez názvu. G 70. Praha: Supraphon, 1970, 6(12), str.3

Sedmý ročník G 71 se představuje v novém. Redakce se k oznámeným změnám v prvním čísle G 71 ještě vyjadřuje: „Bylo nás pět: G 70, Gramofonový klub, Hudba pro radost, Hudba a škola. Vycházeli jsme, jak pánbůh, spíše vlastně tiskárny, dopustily, což se nelíbilo ani vám, ani nám. [...] Na vaše dopisy a dotazy chceme proto rovnou odpovědět, že nechceme pomíjet ani jednu z oblastí, jimž byly dřívější bulletiny věnovány, že jim – byť v časopise jediném - chceme věnovat stejné, ne-li větší místo, jak vás o tom chceme přesvědčit už v prvním čísle nového ročníku G 71.“²⁰⁸ Logo Ladislava Rady již chybí a je nahrazeno logem novým.²⁰⁹

Logo č.2 r.7 G 71 - autor neznámý

Hudební časopis G prošel od svého vzniku zřetelnou proměnou. Měsíčník vznikl v období optimistického vývoje a kulturního rozkvětu. Tento optimismus se však ke konci 60. let vyvíjí do sebevědomější kritiky kulturně společenských poměrů.

²⁰⁸ redakce, *Bylo nás pět*. G 71. Praha: Supraphon, 1971, 7(1), str.1

²⁰⁹ Během roku 1971 se dle tiráží čísel G 71 v grafické úloze vystřídal Karel Káš, Jan Hájek a Jaroslav Novák.

Časopis svými požadavky (tj. Supraphonu) přispívá k reformním náladě společnosti. Srpnová okupace však tyto nároky umlčela. Na konci roku 1969 Jaroslav Hošek odchází do důchodu a s ním se během následujícího roku pomalu vytrácí původní autorské duo redakce Procházka – Rada. Rokem 1971 se pak časopis G slučuje s dalšími bulletiny vydavatelství Supraphon, mění svou podobu i formát.

V. Kdo je kdo

V letech 1965-1971 se v redakci časopisu G ukázala řada významných muzikologů, popularizátorů, hudebníků, výtvarníků fotografů a publicistů. Autorů bylo mnoho a bohužel vzhledem k vysokému počtu nemohu představit všechny.²¹⁰ Vybrala jsem zde subjektivně ty, které se pro časopis jeví nejzásadnějšími.

5.1. Původní redakce (1965-1970)

Z čísel prvního ročníku G65 si nejvíce všímáme těchto autorů článků: Jaroslav Procházka, Jindřich Keller, Bohumír Štědroň, Josef Plavec, Břetislav Hodek, Josef Souček či Věra Dolanská.

Jindřich Keller, v G aktivní především do roku 1967, byl odborným pracovníkem Hudebního oddělení Národního muzea v Praze, který spolupracoval na vybudování ústředního fonoarchivu a v G publikoval rozsáhlou stať na pokračování, která radila čtenářům jak správně založit a uspořádat diskotéku.²¹¹ Jeho stať²¹² byla tak populární, že se SHV rozhodlo vydat neprodejnou publikaci *Evidence gramofonových desek*, která byla převážně určena čtenářům G66.²¹³ **Prof. dr. Bohumír Štědroň**²¹⁴ byl v rámci G a našeho studovaného období aktivní především

²¹⁰ viz příloha č. 1

²¹¹ diskotéka v původním slova smyslu, tedy knihovna s gramodeskami

²¹² KELLER, Jindřich. Škola diskofilů G 67. Praha: SHV, 1966, 3(4), str.3

²¹³ (anon). *Nevíte si rady s diskotékou?* G 66. Praha: SHV, 1966, 2(5), str.3

²¹⁴ Štědroň (1905-1982) byl hudebním lexikografem, vykladačem, popularizátorem a hudebním pedagogem. Štědroňovo zaměření bylo život a dílo Leoše Janáčka a v rámci hudebně vědeckém a hudebně pedagogickém oboru uveřejnil přes šedesát pojednání. Také se podílel na řadě popularizačních článků a sborníkových prací jako byl *Československý slovník hudebních osobností a institucí*. (POLEDŇÁK, Ivan. *Štědroň, Bohumír 1*). *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2008

v letech 1965-1966 a pak v roce 1969. Kromě článků, které se věnovaly převážně klasické hudbě, zde Štědroň také prezentoval k případné korekci dodatečná hesla druhé edice *Československého hudebního slovníku osob a institucí*.²¹⁵ **DrSc. Josef Plavec**²¹⁶ přispívá do *G* od poloviny roku 1965 do počátku roku 1970. Nejaktivnější byl v roce 1967, kdy psal například o sborovém umění²¹⁷ nebo o Bedřichu Smetanovi.²¹⁸ **Dr. Břetislav Hodek**²¹⁹ působil v *G* především na přelomu let 1965-1966. **PhDr. Věra Dolanská**²²⁰, jakožto vedoucí redaktorka knih o hudbě SHV, přispívala do *G* hlavně v roce 1966, poté jen jednou ročně, obvykle v lednu. Zde referovala o knižních novinkách. V roce 1971 se pak již neobjevuje. **Josef Souček** se v *G* aktivně podílel do poloviny roku 1969, kde se v rámci časopisu mimo jiné staral o písničkovou hitparádu *Top Ten*²²¹ a *Top Twenty*, která ve spolupráci s

[cit. 2019-01-03]. Dostupné z:

http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=7662)

²¹⁵ např. v *G* 68, r.4 č.5

²¹⁶ Plavec (1905-1979), byl českým hudebním vědcem, pedagogem, skladatelem a sbormistrem.

Jeho dílo bylo opravdu bohaté, ale pro naše potřeby stačí doplnit, že Plavec byl také předsedou komise pro nové osnovy a učebnice hudební výchovy a člen hudebně vědní komise SČS a redakční rady časopisu *Hudební Rozhledy* (do roku 1958). (STEINMETZ, Karel. *Plavec, Josef. Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2012 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z:

http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1315)

²¹⁷ PLAVEC, Josef, *Vrchol sborového umění*, *G* 67, Supraphon, 19687. r.3 č.3

²¹⁸ PLAVEC, Josef, *Smetanova triumfální symfonie*, *G* 67, Supraphon, 1967. r.3 č.7

²¹⁹ Hodek (1924-2007), byl českým hudebním redaktorem, který se podílel v rámci *Artie* na vydání hudebně vědeckých děl českých klasiků jako byli Smetana, Dvořák, Foerster či Janáček. V *Artii* také působil jako anglický hudební redaktor, kde mimo jiné překládal. (SPÁČILOVÁ, Jana. Hodek, Břetislav. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2012 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2648)

²²⁰ Dolanská (1926-1992) byla česká redaktorka a hudebně vědecká pracovnice. Dolanská psala do *Svobodných novin*, *Práce*, *Mladé fronty* či *Hudebních rozhledů*, kde se věnovala např. mládežnickým souborům, lidové a masové písni. Od roku 1961 působila v SHV, kde jako vedoucí redaktorka knih o hudbě řídila edice *Hudební profily*, *Paměti*, *korespondence*, *dokumenty* a *Operní libreta* (*Dolanská, Věra. Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2011 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z:

http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=6790)

²²¹ gramofonová hitparáda *Top Ten* byla vysílána v rozhlasovém pořadu *Mikrofórum*, později reprizován v pořadech *Tančíme večer* při rozhlase a v dopoledním vysílání Čs. Rozhlasu

Československým rozhlasem od roku 1966 vysílala neúspěšnější písně Supraphonu. Žebříček byl původně sestavován jednou měsíčně, od roku 1969 pak každých čtrnáct dní. Pořadí písniček rozhodovaly hlasy posluchačů a počet prodaných desek.²²² Podle Součka však byl žebříček „vrcholem plánovité popularizace špičkových interpretů a nejlepších písní. [...] výsledek předem připravené propagace určitých skladeb, které mají předpoklad k úspěchu.“²²³ Souček se dále zajímal o jazz a moderní hudbu, o čemž vypovídají jeho reporty z jazzových a písničkových festivalů.²²⁴ Z G 68 se také dozvídáme o **Bohumilu Skákalovi**²²⁵, který od založení periodika vedl rubriku *Gramoburzy* a hádanek. Sám vytvořil desítky hudebních křížovek.

V dalších číslech ročníků 2-5 se pak výrazněji objevují: Jiří Millonig, Marie Tarantová, Jiří Vitula, Džany Klinz-Kubelík, Leoš Pernica, Rudolf Kraml, Jiří Ješ²²⁶, Jiří Berkovec, Václav Holzknecht, Hana Pechová či Vlastimil Musil. Mnozí z nich píšou až do roku 1970.

Nově zde tak v redakci shledáváme novou generaci mladých publicistů, kteří se věnovali moderní hudbě jako byl jazz či rock. **Jiří Millonig**²²⁷ byl v G neaktivnější v první polovině roku 1966, kde často psal o západních autorech jako byla Dalida²²⁸

²²² SOUČEK, Josef. *Top Twenty - Top Ten*. G 68. Praha: SHV, 1968, 4(6). str. 5

²²³ SOUČEK, Josef. *Top-Ten 10*. G 67. Praha: SHV, 1967, 3(3). str. 3

²²⁴ SOUČEK, Josef. *Supraphon mezi dvěma festivaly*. G 67. Praha: SHV, 1967, 3(6). str. 2

²²⁵ V gramofonovém oboru pracoval od roku 1951 (různě v autodopravě, ve veřejné spotřebě a hospodářské správě) a v propagačním oddělení fungoval od roku 1960. V roce 1968 oslavuje šedesátiny a odchází do důchodu. (z PROCHÁZKA, Jaroslav. *První šedesátník*. G 68. Praha: Supraphon, 1968, 3(10), str.5)

²²⁶ Ješ (1926-2011) byl hudební a rozhlasový publicista. Psal do *Hudebních rozhledů*, *Literárních listů* nebo také do *Tvorby*. Od devadesátých let působil v rozhlase jako politický komentátor. (ZAPLETAL, Petar. Ješ, Jiří. Český hudební slovník osob a institucí [online]. Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2008 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1001231)

²²⁷ Millonig byl zaměstnancem PZO Artia, následně i vydavatelství Panton. V rámci Supraphonu produkoval a tvořil hudbu, např. pro Orchestr Gustava Broma či Evu Pilarovou. (Gratias 2015, str 162)

²²⁸ MILLONIG, Jiří. *Dalida*. G 67. Praha, Supraphon. 1967. 3(6) str.5

či Joe Dassin²²⁹. Kubelík byl v *G* aktivní do roku 1969. **Marie Tarantová**²³⁰ aktivně přispívala do měsíčníku od roku 1966 do roku 1970. Zde psala články například o operní pěvkyni Kateřině Kometové-Podhorské²³¹ či Františku Palackém²³². Články **Jiřího Vituly**²³³ byly psány podle podpisu z celého světa (USA, Kanada, Evropa, Egypt či Japonsko), odkud Vitula reportoval ze zahraničních akcí a míst²³⁴. Vitulu tak můžeme chápat jako zahraničního zpravodaje, který časopisu dodával určitou světovost. V *G* byl aktivní od poloviny roku 1966 do září roku 1970.

5.2 Nová generace (1970-1971)

V letech 1970 až 1971 se pak formuje nová řada publicistů, která střídá mnohé z těch, kteří stáli u zrodu časopisu. Mezi nové tváře můžeme zařadit Ivana Poledňáka, Marii Kulijevyčová, Jitka Švarcová, Emilián Hörbinger, Jiří Suchý, Jiří Berkovec, Stanislav Titzl nebo Lubomír Dorůžka.

²²⁹ MILLONIG, Jiří. *Joe Dassin*. *G* 67. Praha, Supraphon. 1967. 3(10) str.5

²³⁰ Tarantová (1894-1987) byla českou hudebně vědeckou pracovnící, která se věnovala badatelské činnosti v oboru české hudby, především z doby obrození. (ČSHS, str.756) Členka Svazu českých skladatelů, organizovala a přednášela na hudebních večerech. Přeložila do češtiny přes 80 skladeb německých obrozeneckých skladatelů. Kromě *G*, publikovala také v *Rocznik Chopinowski*, *L'Europe centrale*, *Tempo*, *Večerní Praha*, *Hudební věda* či *Hudobný život*. Tarantová zemřela roku 1987 v Praze. (BAŘINKOVÁ, Jitka. Tarantová, Marie. Český hudební slovník osob a institucí [online]. Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2012 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z:

http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1578)

²³¹ TARANTOVÁ, Marie. *První česká Donna Anna*. *G* 67. Praha, Supraphon. 1967. 3(8) str.2

²³² TARANTOVÁ, Marie. *František Palacký a Josef Slavík*. *G* 68. Praha, Supraphon. 1968. 4(6) str.5

²³³ Vitula, narozen roku 1925, je český hudební publicista a reportér s odborným zaměřením na hudbu, literaturu a výtvarné umění. Vitula se podílel na organizaci mnoha domácích i zahraničních hudebních festivalů (jako byly Pražské jaro či Osterfestspiele v Salzburgu) a spoluvytvářel filmové a audiovizuální projekty, které se mimo jiné objevily i na EXPO 67 v Montrealu. (CH. KALINA, Petr. Vitula, Jiří. Český hudební slovník osob a institucí [online]. Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2006 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1001798)

²³⁴ např. z EXPO 67 (VITULA, Jiří. *Světový festival hudby a divadla na EXPO 67*. *G* 67. Praha, Supraphon. 1967. 3(8) str.3) nebo z Metropolitní opery v New Yorku (VITULA, Jiří. *Opera oper: Metropolitan New York*. *G* 67. Praha, Supraphon. 1967. 3(11) str.2)

Marie Kulijevyčová²³⁵ vedla rozhovory²³⁶ či referovala o dění v rámci Supraphonu²³⁷. **Jitka Švarcová**²³⁸ se od roku 1970 jeví jako nejaktivnější ze všech. Píše především aktuality a reportáže²³⁹ z okruhu moderní hudby. Jak **Stanislav Titzl** tak **Lubomír Dorůžka** psali do časopisu *G* o jazzu.²⁴⁰ Stejně tak o jazzu²⁴¹ psal i **Ivan Poledňák**.²⁴² Skladatel a hudebník **Jiří Suchý** od roku 1971 pak uvedl svoji esejevou rubriku *Gramotingtangl*, která pojednávala o různých témata.²⁴³

Z citovaných autorů je zřejmé, že i nová redakce byla převážně složena z nadšených muzikologů. Bylo by zajímavé zjistit, jakým způsobem se tato nová skupina během období normalizace vyvíjela.

²³⁵ Kulijevyčová (narozena v roce 1935) je česká muzikoložka a publicistka. Kromě *G* psala do *Hudebních rozhledů*, *Harmonie* nebo *Opus musicum*, ale i do volných tiskovin. V rámci Supraphonu byla redaktorkou tiskových publikací (1961-1971) V *G* působila jako redaktorka v období 1970-1991. (POLEDŇÁK, Ivan. Kulijevyčová, Marie. Český hudební slovník osob a institucí [online]. Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2009 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1001840)

²³⁶ KULIJEVYČOVÁ, Marie. *Třináctý*. *G* 70. Praha, Supraphon. 1970. 6(9) str.6

²³⁷ KULIJEVYČOVÁ, Marie. *Rozhovor s Antonínem Kohoutem*. *G* 70. Praha, Supraphon. 1970. 6(11) str.7

²³⁸ Švarcová (1942-2013) byla česká hudební publicistka. Spolupracovala s *Divadelními a filmovými novinami*, s *Mladou frontou* či *Žena a móda*. Psala rozhovory nebo reportáže z festivalů populární hudby. (POLEDŇÁK, Ivan, Igor WASSERBERGER a Antonín MATZNER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. Praha: Supraphon, 1987. str.544)

²³⁹ např. ŠVARCOVÁ, Jitka. *V gramofonovém studiu a v Kotvě*, *G* 70. Praha, Supraphon. 1970. 6(11) str.4

²⁴⁰ např. (TITZL, Stanislav. *Jazz před koncem října*. *G* 70. Praha, Supraphon. 1970. 6(10) str.4) nebo (DORŮŽKA, Lubomír, *Jazz a pop na příští rok*. *G* 70. Praha, Supraphon. 1970. 6(10) str.5

²⁴¹ např. (POLEDŇÁK, Ivan. *Objevitel světa jazzu*. *G* 70. Praha, Supraphon. 1970. 6(4) str.5) nebo (POLEDŇÁK, Ivan. *Život v jazzové tradici*. *G* 70. Praha, Supraphon. 1970. 6(9) str.4)

²⁴² Poledňák (1931-2009) byl český pedagog, muzikolog a publicista. Mimo jiné psal i do *Hudebních rozhledů*. Umělecký šéf Reduty (1962-1972), odborný, posléze vědecký pracovník v Ústavu pro hudební vědu ČSAV (1962-1989), později ředitelem (1990-1997). Přednášel na FF UK. (BEK, Mikuláš, Petr MACEK a Karel STEINMETZ. Poledňák, Ivan. Český hudební slovník osob a institucí [online]. Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2017 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=4731)

²⁴³ SUCHÝ, Jiří. *Gramotingtangl*. *G*71. Praha, Supraphon. 1971. 7(1) str.7

Závěr

Cílem této práce bylo zjistit jakým způsobem vznikl československý hudební měsíčník *G*, kdo se na jeho tvorbě podílel a zda časopis (vzhledem ke kulturně-společenským okolnostem období let 1965 až 1971) prošel nějakou změnou. Zkoumaná perioda totiž zahrnuje jak rok vzniku periodika v období reformních nálad, tak události sovětské okupace a následný nástup k normalizaci. Pracovní hypotéza předpokládala viditelné změny ve vývoji periodika, způsobené politickými okolnostmi doby.

K zodpovězení otázek jsem využila historické metody. Nejprve jsem si ujasnila politický a kulturně společenský kontext Československa ve vybraném období. Poté jsem se zaměřila na hudbu – na její vývoj v československé společnosti 50. a 60. let, na dostupná hudební periodika i československý gramofonový průmysl.

V polovině 60. let zaznamenáváme rozkvět kulturních periodik. *Hudební rozhledy*, prakticky jediný hudební časopis 50. let, byl v následujícím desetiletí následován periodiky jako byly *G*, *Melodie*, *Hudba a zvuk*, *Hudební věda* či *Opus musicum*. S novou generací posluchačů se obnovil zájem o dříve zakázané autory a moderní žánry jako byl jazz, swing a později rock. Populární hudba se prosazuje v kulturně společenském dění skrze média (rozhlas, televize a tisk). Dalším populárním zprostředkovatelem hudby byla gramofonová deska. Hlavním producentem a vydavatelem v Československu byl národní podnik Gramofonových závodů a jejich Státní hudební vydavatelství (SHV).

Období šedesátých let představovalo pro Československo etapu reformních nálad, které se objevovaly i v předních řadách komunistického vedení. Navrhované

reformy, ať už ekonomické či kulturně společenské, si kladly za cíl postupnou liberalizaci režimu. Nově nastupující generace československých občanů se nepodílela přímo na zrodu komunistického režimu, a tak hůře snášela jeho restriktivní prostředí. Nejvýrazněji se projevovali studenti a lidé z kulturní oblasti, kteří prosazovali svobodu slova i tvorby. IV. sjezd Svazu československých spisovatelů v červnu 1967 pak představoval eskalaci režimního protestu. Literáti jako Lustig, Klíma, Vaculík, Kundera či Kohout zde otevřeně kritizovali komunistické vedení, za což byli následně perzekvováni. Společenský nátlak však nakonec dosáhl toho, že cenzura byla v červnu 1968 oficiálně zrušena.

Srpnová invaze sovětských vojsk však veškeré reformní úsilí ochromila a nastavila tak nový normalizační směr, kterým se Československo ubíralo další dvacetiletí. Počátek sedmdesátých let se nesl ve znamení kádrových prověrek, které proměnily stranické vedení i vedení mnohých podniků a redakcí.

Rešerše, týkající se samotného časopisu *G*, nejprve proběhla na základě jeho rozboru. Analýza čísel ročníků 1-7 z let 1965 až 1971 objasnila kdo byl ve vedení redakce²⁴⁴, kdo se podílel na vytváření obsahu časopisu²⁴⁵ a plány či změny.²⁴⁶ Z analýzy se také daly zjistit případné nesrovnalosti v měsíční periodicitě či kvalitě tisku. Doplňující rozhovor s Ladislavem Radou, který časopis *G* graficky upravoval od jeho počátku do roku 1970, pak doplnil jistá fakta. Ze sebraných dat je tak možné vypočítat vývoj periodika, který přes svůj apolitický charakter nějakým způsobem reagoval na kulturně společenské dění Československa.

Časopis *G* vzešel roku 1965 z propagačního oddělení Státního hudebního vydavatelství (později Supraphon), které vedl výtvarník a grafik Jaroslav Hošek. S

²⁴⁴ informace vytažené z tiráže každého čísla: vydavatelství, tiskárna, šéfredaktor, grafická úprava, datum

²⁴⁵ uvedení autoři textů

²⁴⁶ redakční sdělení

nápadem vytvořit periodikum, které by propagovalo produkty SHV a zároveň zastávalo i hudebně osvětovou roli, přišel publicista a organizátor Jaroslav Procházka. Společně s grafikem Ladislavem Radou, který se postaral o vizuální stránku časopisu, vytvořili měsíčník, který svým čtenářům nabízel jak novinky z tuzemské (příležitostně i zahraniční) produkce gramofonových desek a knih o hudbě, tak reportáže a rozhovory s předními osobnostmi hudební scény. Časopis byl dostupný zdarma ve všech prodejnách Supraphonu a jiných obchodech specializovaných na gramodesky a hudební literaturu.

Od svého zrodu v roce 1965 do roku 1971 prošel časopis *G* určitým vývojem. Od prvotního optimismu začínajícího periodika se redakce postupem času začala nepatrně vyjadřovat k otázkám, které trápily tehdejší kulturní obec. Měsíčník otiskoval důležité citáty, které byly proneseny na téma tvůrčí svobody²⁴⁷. Nejvíce se tyto reformní nálady projeví v otisklém prohlášení pracovníků vydavatelství Supraphon z března 1968. Supraphon zde požadoval rehabilitaci neprávem odsouzených během 50. a 60. let a zrušení cenzury. Dále kritizoval centralistické řízení národních podniků a žádal o možnost separace státního a podnikového hospodářského řízení zahraničního obchodu. Příchod vojsk Varšavské smlouvy tyto žádosti ovšem umlčel. Koncem roku 1969 odchází vedoucí propagačního oddělení a zastánce časopisu *G* Jaroslav Hošek do důchodu. Jeho odchod v kombinaci s novými prověrkami zřejmě zapříčinil další důležitou změnu. Jaroslav Procházka a Ladislav Rada opouštějí vedení v polovině roku 1970. Počínaje rokem 1971 se časopis *G* slučuje s dalšími čtyřmi tiskovinami Supraphonu a mění tak svou podobu. Redakci přebírá hudební novinář Zdeněk Candra.

²⁴⁷ Ladislav Rada doplnil, že samotné propagační oddělení Supraphonu nikdy nemělo problém s cenzurou či nedostatkem papíru vzhledem k vedení Supraphonu, kde valná většina byla součástí KSČ.

Následné představení publicistů a odborníků, kteří do měsíčníku přispěli svými články, fotografiemi či kresbami, poukazuje na G jako na hodnotný, odborný hudební časopis, který i přes to, že jeho prvotní úlohou byla propagace produktů Supraphon, zastává důležitou roli v historii československé hudební publicistiky, a to od svého vzniku. Výsledky a závěry práce definitivně poukazují na změny ve vývoji časopisu. Nakolik tyto změny byly způsobené politickými revizemi bohužel nelze ze získaných dat plně usoudit.

Summary

The musical monthly *G* (later *Gramorevue*) was a periodical published by the promotion department of the Czechoslovak state music publishing house SHV (later Supraphon). The department was led by Jaroslav Hošek. The creator was publicist and its editor-in-chief Jaroslav Procházka. Graphic designer Ladislav Rada took care of the graphic layout until 1970. The editorial staff of the first period (that is before soviet occupation of late 1968) consisted of musicologists and qualified journalists such as Bohumír Štědroň, Marie Tarantová, Jiří Vitula or Josef Souček. The main purpose of the periodical was propagation of Supraphon products, but the editorial leadership wanted to create a relevant musical periodical focused on the world of gramophone records. In the mid-1960s, we witnessed a boom of cultural periodicals. With a new generation of listeners, interest in previously forbidden authors and modern genres such as jazz, swing and later rock has returned. Popular music is promoted in cultural and social events through the media (radio, television and the press). Throughout the period of 1967 to 1968, the periodical *G* seemed to participate in the reformative moods that were present in the social and cultural scene of the time and asked for abolition of censorship or vindication of the wrongly convicted during the 1950s. With soviet invasion of 1968 and subsequent media "purges" that were led by the communist party we see a period of reformative optimism end. Jaroslav Hošek retired at the end of 1969, Jaroslav Procházka and Ladislav Rada then left the management of editorial board. Zdeněk Candra became the new editor-in-chief. After 1970 came a new generation of journalists like Jitka Švarcová or Marie Kuliševyčová, who under the new circumstances seemed to provide same level of musical expertise and enthusiasm.

Použitá literatura

IV. sjezd Svazu československých spisovatelů (Protokol): Praha 27.-29 června 1967.
Praha: Československý spisovatel, 1968

(anon), Bio. Václav Chochola fotograf [online]. [cit. 2018-12-12]. Dostupné z:
<http://www.vaclavchochola.cz/bio.htm>

(anon), Historie Opus Musicum. Opus Musicum [online]. Brno: Opus musicum, 2018
[cit. 2018-12-08]. Dostupné z: <http://www.opusmusicum.cz/historie>

(anon), Historie společnosti. Supraphon [online]. Praha: Supraphon, 2018 [cit. 2018-
12-03]. Dostupné z: <https://www.supraphon.cz/historie-spolecnosti>

(anon), Jiří Pober. Databáze českého uměleckého překladu [online]. ÚTRL FF UK a
KAA FF MU, 2010 [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: [https://www.databaze-
prekladu.cz/prekladatel/000002169](https://www.databaze-prekladu.cz/prekladatel/000002169)

(anon), Normalizace. TOTALITA [online]: 1999-2018, [cit. 2018-07-22]. Dostupné z:
<http://www.totalita.cz/vysvetlivky/normalizace.php>

(anon), Pod rudou hvězdou v 50. letech [online]. FONOGRAM, 2009 [cit. 2019-01-
03]. Dostupné z: http://fonogram.cdbox.eu/budovatelske_pisne.php

(anon), Před 55 lety vyšel poprvé oblíbený týdeník Mladý svět. Deník.cz [online].
Praha: VLTAVA LABE MEDIA, 2014 [cit. 2018-12-08]. Dostupné z:
[https://www.denik.cz/z_domova/pred-55-lety-vysel-poprve-oblibeny-tydenik-mlady-
svet-20140105.html](https://www.denik.cz/z_domova/pred-55-lety-vysel-poprve-oblibeny-tydenik-mlady-svet-20140105.html)

(anon), Výběr čs. hudebních filmů 60.–90. let. NFA [online]. Praha: NFA, 2018 [cit.
2018-12-03]. Dostupné z: [http://nfa.cz/cz/obchod-a-distribuce/distribuce-v-cr/vyber-
hudebnich-filmu/](http://nfa.cz/cz/obchod-a-distribuce/distribuce-v-cr/vyber-hudebnich-filmu/)

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. Dějiny českých médií: od počátku do současnosti. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace.

BENDA, Aleš. I. Mezinárodní jazzový festival Praha 1964. Český Rozhlas Vltava [online]. 2014 [cit. 2018-12-03]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/i-mezinarodni-jazzovy-festival-praha-1964-5039754>

BURGET, Eduard. ARTIA [online]. Slovník české literatury po roce 1945, 2012 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1821>

ČERNUŠÁK, Gracian, Bohumír ŠTĚDROŇ a Zdenko NOVÁČEK, ed. Československý hudební slovník osob a institucí. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1965.

DEHNER, Jan. ČESKÁ VÁŽNÁ HUDBA V TOTALITNÍM SYSTÉMU, Online slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989 [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2006 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf

G65. Praha: SHV, 1965

G66. Praha: SHV, 1966

G67. Praha: Supraphon, 1967

G68. Praha: Supraphon, 1968

G69. Praha: Supraphon, 1969

G70. Praha: Supraphon, 1970

G71. Praha: Supraphon, 1971

GLASER, Barney; STRAUSS, Anselm. The Discovery of Grounded Theory. [s.l.]: Aldine Transaction, a Division of Transaction Publishers, 1999.

GRATIAS, Petr. Decibely nad Brnem: tři desetiletí hlasité hudby za časů totality. V Brně: Jota, 2015

HEJZLAR, Zdeněk. Praha ve stínu Stalina a Brežněva: Vznik a porážka reformního komunismu v Československu. Praha: Práce, 1991. Edice literatury faktu (Práce)

HOPPE, Jiří. Oldřich Černík (1921 - 1994) [online]. Informační centrum vlády, 2009 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z:

<https://icv.vlada.cz/scripts/modules/fs/icv.vlada.cz/cz/tema/oldrich-cernik-1921---1994-62926/tmplid-560/>

HOPPE, Jiří. Pražské jaro v médiích: výběr z dobové publicistiky. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2004. Prameny k dějinám československé krize 1967-1970. ISBN 80-7285-039-3.

Hudba a zvuk: měsíčník pro rozhlas, hudbu a elektroakustiku. Praha: Orbis, 1967, č.1

Hudební věda [online]. Praha: Academia, 1964-, Dostupné z:

<https://kramerius.lib.cas.cz/search/i.jsp?pid=uuid:5284d5b3-4b45-11e1-a71b-005056a60003&q>

JANOŮŠEK, Pavel, ed. a ČORNEJ, Petr, ed. Dějiny české literatury 1945-1989. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007-2008. sv.IV

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Masová média. 2., přepracované vydání. Praha: Portál, 2015.

KAPLAN, Karel. Československo v letech 1953-1966, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992.

KAPLAN, Karel. Československo v letech 1967-68, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992

KAPLAN, Karel. Československo v letech 1968-69, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992

KAPLAN, Karel. Kronika komunistického Československa. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal, 2008. ISBN 978-80-87029-31-2.

KAPLAN, Karel a Dušan TOMÁŠEK. O cenzuře v Československu v letech 1945-1956: studie. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994. ISBN 80-85270-38-2.

KNAPÍK, Jiří a Martin FRANC. Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967. Praha: Academia, 2011. Šťastné zítřky (Academia).

(kolektiv), Český hudební slovník osob a institucí [online]. Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2006. Dostupné z:

<http://ceskyhudebnislovník.cz/slovník>

KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010.

KONČELÍK, Jakub. *CENZURA, Online slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989* [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2006 [cit.

2018-09-11]. Dostupné z: [http://www.usd.cas.cz/wp-](http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf)

[content/uploads/Prirucka48_89.pdf](http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf)

KÖPPLOVÁ, Barbara. *NOVINÁŘSKÁ ORGANIZACE, Online slovníková příručka k československým dějinám 1948–1989* [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV

ČR, 2006 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: [http://www.usd.cas.cz/wp-](http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf)

[content/uploads/Prirucka48_89.pdf](http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf)

KOTEK, Josef. *POPULÁRNÍ HUDBA, Online slovníková příručka k*

československým dějinám 1948–1989 [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV

ČR, 2006 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf

MACEK, Petr, ed. *Slovník české hudební kultury*. 1. vyd. Praha: Editio Supraphon, 1997

MATOUŠEK, Daniel. *Gramofonový průmysl v komunistickém Československu se zaměřením na dobu tzv. normalizace* [online]. Brno, 2013 [cit. 2018-12-26]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/cx7zd/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Viktor Pantůček

Melodie: časopis, který hraje. Praha: Orbis, 1963. č. 1

Melodie: časopis, který hraje. Praha: Orbis, 1970. č. 1

POLEDŇÁK, Ivan, Igor WASSERBERGER a Antonín MATZNER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. Praha: Supraphon, 1987.

Poučení z krizového vývoje [online]. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2009 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/antologie-ideologickych-textu/pouceni-z-krizoveho-vyvoje/>

Přehled členů vlády. Vláda České republiky [online]. Vláda ČR, 2007 [cit. 2018-12-27]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1960-1990-cssr/stanislav-razl/prehled-ministru-24698/>

RUDOVSÝ, Martin. *Autor loga FOK - Ladislav Rada*. FOKUS: Bulletin symfonického orchestru hl.m. Prahy. Praha: FOK, 2012, (16), str.11 Dostupné z: <https://www.sups.cz/skola-akce/ladislav-rada-autor-loga-fok/>

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. Žurnalistika a komunikace.

SZCZEPANIK, Petr. *FILM A NAHRÁVACÍ PRŮMYSL: PŘÍPAD ULTRAPHONU*.
Illuminace. 2007, 19(3).

ŠTĚDRONĚ, Bohumír, ed., NOVÁČEK, Zdenko, ed. a ČERNUŠÁK, Gracian, ed.
Československý hudební slovník osob a institucí. Sv. 1., A-L. 1. vyd. Praha: Státní
hudební vydavatelství, 1963

ZELINSKÝ, Martin. KULTURNÍ NOVINY A ČASOPISY *Online slovníková příručka k
československým dějinám 1948–1989* [online]. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV
ČR, 2006 [cit. 2018-09-11]. Dostupné z: [http://www.usd.cas.cz/wp-
content/uploads/Prirucka48_89.pdf](http://www.usd.cas.cz/wp-content/uploads/Prirucka48_89.pdf)

ZENKL, Luděk, ed. a CHYBA, Miloš, ed. *Hudební sociologie a hudební výchova:
materiály ze semináře: Ostrava, 10. září 1981*. Praha: Česká hudební společnost,
1982

Použité zkratky

SHV - Státní hudební vydavatelství

ČSHS - Československý hudební slovník / ČERNUŠÁK, Gracian, Bohumír ŠTĚDRŮ a Zdenko NOVÁČEK, ed. Československý hudební slovník osob a institucí. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1965.

ČHSOI - Český hudební slovník osob a institucí / MACEK, Petr. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: <http://ceskyhudebnislovník.cz/slovník/>

Seznam příloh

Příloha č.1: Data sesbíraná z ročníku 1-7 časopisu G (Excel tabulka)

Příloha č.2: Rozhovor s Ladislavem Radou (text)